

**DOLNY
ŚLĄSK**

DOLNOŚLĄSKA
SIEĆ PARTNERSTW LGD

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

**„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**

Smart villages

Szansa dla obszarów wiejskich

17.09.2020 r., Zielony Zakątek

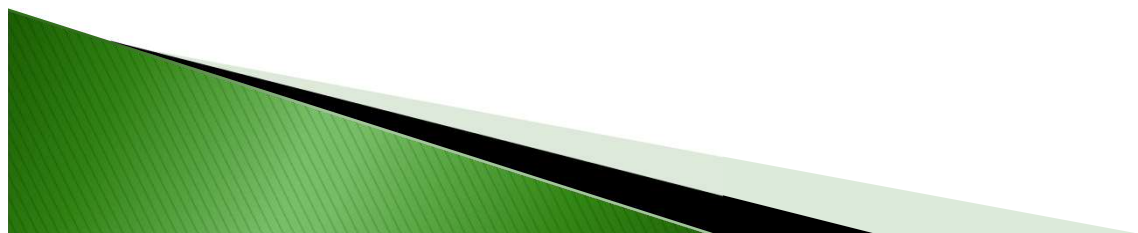

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW)

Plan prezentacji

- ▶ Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
- ▶ Projekt
- ▶ Urbanizacja
- ▶ Sytuacja na polskiej wsi
- ▶ Smart Villages
- ▶ Polska smart wieś
- ▶ Dyskusja

Czym jest Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

- ▶ Krajowa platforma skupiająca organizacje pozarządowe zajmujące się rozwojem obszarów wiejskich, powstała w 2005 roku jako „związek stowarzyszeń”
- ▶ Forum obejmuje kluczowe podmioty, w tym organizacje patronackie. Jego statut zapewnia, że małe, lokalne organizacje pozarządowe nie są zdominowane przez duże. Forum liczy 84 członków, w tym 30 Lokalnych Grup Działania
- ▶ Forum jest członkiem PREPARE (Partnership for Rural Europe) oraz ogólnopolskiej platformy organizacji pozarządowych – OFOP

Dwie główne formy aktywności

- ▶ Działalność statutowa: wobec członków Forum i wszystkich wiejskich organizacji pozarządowych
 - Informacje i budowanie zdolności instytucjonalnej
 - Wyrażenie „wiejskiego głosu” (w szczególności przy definiowaniu krajowych polityk wiejskich i programowaniu funduszy UE)
 - Ułatwianie współpracy, także międzynarodowej
- ▶ Działalność projektowa: wykorzystanie projektów do pozyskiwania środków na prowadzenia działalności
 - Głównie fundusze UE (w szczególności Europejski Fundusz Społeczny)
 - Forum zawsze angażuje swoich członków w projekty

Główne tematy

- ▶ LEADER
- ▶ Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS)
 - Szkolenie społeczności w zakresie umiejętności i procedur oddolnego podejmowania decyzji.
 - Promowanie tworzenia Lokalnych Grup Działania w Polsce i innych krajach europejskich (m.in. na Bałkanach Zachodnich, Ukrainie, Armenii, Gruzji)
 - Dzielenie się praktycznymi doświadczeniami naszych członków (w tym przedsiębiorczość wiejska, produkty lokalne, ekonomia społeczna, współpraca między organizacjami pozarządowymi i władzami lokalnymi, małe szkoły społeczne, zrównoważony rozwój i energia...)

RLKS (ciąg dalszy)

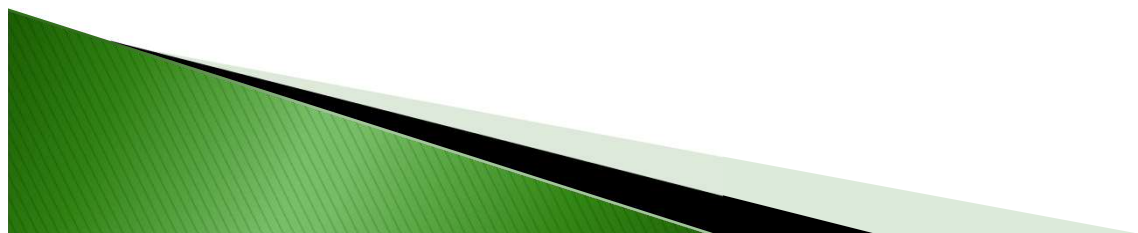
- Udział w procesach konsultacji rządowych dotyczących RLKS, w tym poprzez znaczące zaangażowanie w projektowanie Leader 2007–2013
- Zwiększenie budżetu Leader poprzez działania w Komitecie Monitorującym
- Konsultacje z programem Leader 2014–2020 i promowanie podejścia RLKS w innych funduszach UE
- Udział w dialogu na temat usprawnienia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
- Ułatwianie tworzenia innych ciał, np. polska sieć grup Leader (obecnie w pełni niezależna)

Pełnienie roli głosu interesariuszy wiejskich

- ▶ Udział w Komitetach Monitorujących Program (obecnie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich), w grupach roboczych i innych nieformalnych organach
- ▶ Aktywny uczestnik w oficjalnych kanałach konsultacyjnych (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Ministerstwo Rozwoju ds. Przeglądu Polityki Obszarów Wiejskich OECD) oraz w kontaktach bezpośrednich z Ministerstwem Rolnictwa
- ▶ Inicjowanie debaty politycznej lub udział w niej
- ▶ Współpraca z innymi krajami i na poziomie UE, udział w sieciach ogólnoeuropejskich (PREPARE)

FAOW

- ▶ FAOW jest wiodącą sieciową organizacją pozarządową zajmującą się problematyką rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Jest regularnie konsultowane przez rząd.
- ▶ Forum jest proszone o podzielenie się swoją wiedzą na temat rozwoju obszarów wiejskich z innymi stowarzyszeniami i władzami w Europie.
- ▶ Poprzez swoją sieć członków Forum utrzymuje kontakty z organizacjami pozarządowymi i producentami zajmującymi się uprawą i promocją produktów regionalnych i lokalnych.

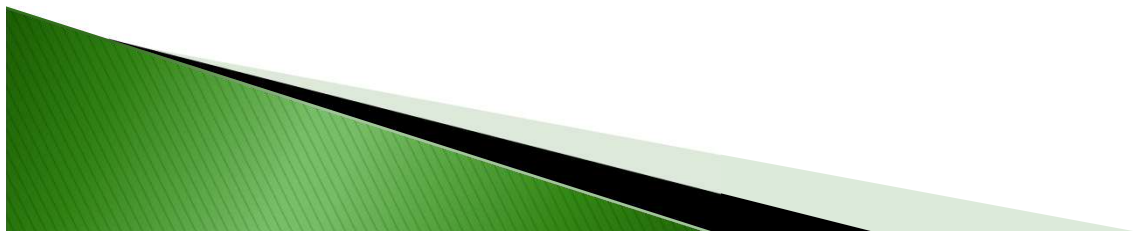
Rozwój FAOW czyli wzmacniamy głos pozarządowej wsi

- ▶ Wsparcie biur – zatrudnienie pracowników, księgowość, sekretariat, ...
- ▶ Opracowanie strategii komunikacji + utworzenie i prowadzenie strony www
- ▶ opracowanie narzędzi informatycznych ułatwiających zarządzanie dotacją,
- ▶ Spotkania integracyjne członków FAOW, interesariuszy 2 x w roku
- ▶ Strategia rozwoju FAOW I półrocze 2020 r. (5 spotkań)
- ▶ Badanie potrzeb organizacji wiejskich – 4 miesiące 2019
- ▶ Szkolenia dla członków organizacji – 2–3 dni x w roku
- ▶ organizacja webinarów, spotkań na skype,
- ▶ Organizacje konferencji Krajowych 2 x (2020, 2021)
- ▶ Udział w konferencjach międzynarodowych 4 wyjazdy * 2 osoby
- ▶ Wyjazd międzynarodowe osoby

Sytuacja na wsi

- ▶ Wieś się zmienia
- ▶ Malejąca liczba rolników
- ▶ Wyludnianie
- ▶ Zanikanie usług
- ▶ Brak połączeń komunikacyjnych

Urbanizacja

1800 roku około 3%
ludności żyło w
miastach

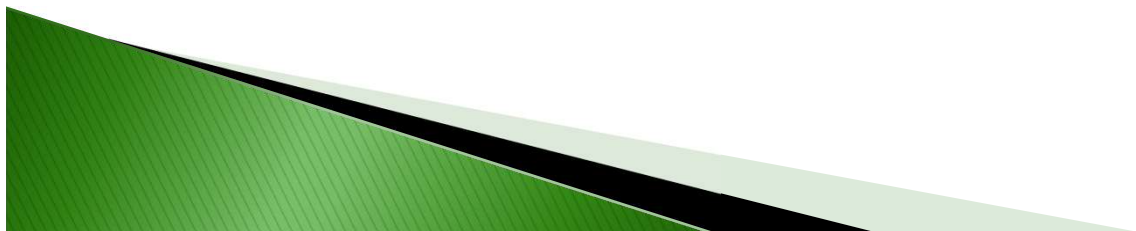
Od 2007 roku więcej
ludności świata mieszka
w miastach niż na wsi

W 2018 już 55%
populacji to mieszkańcy
miast

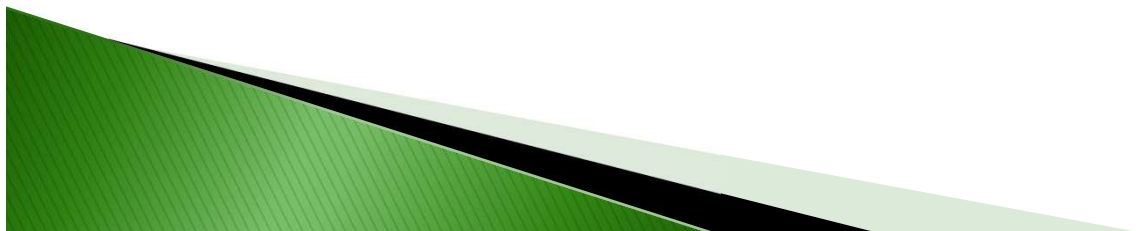

W 2050 będzie to około
68%

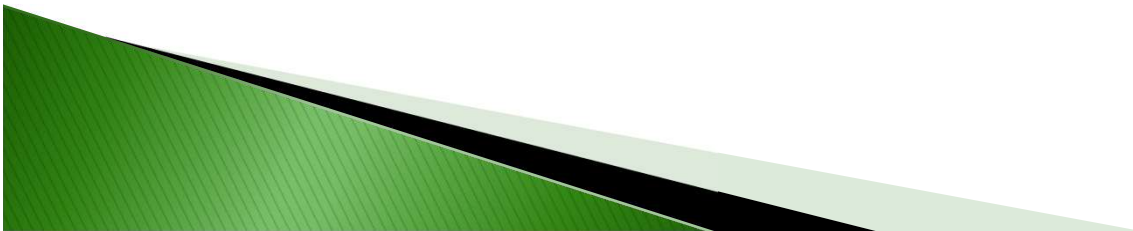
Urbanizacja

- ▶ Liczba ludności miejskiej na świecie gwałtownie wzrosła z 751 milionów w 1950 r.
- ▶ do 4,2 miliarda w 2018 r.
- ▶ w Azji, pomimo stosunkowo niższego poziomu urbanizacji, mieszka 54% światowej populacji miejskiej
- ▶ w Europie i Afryce po 13%

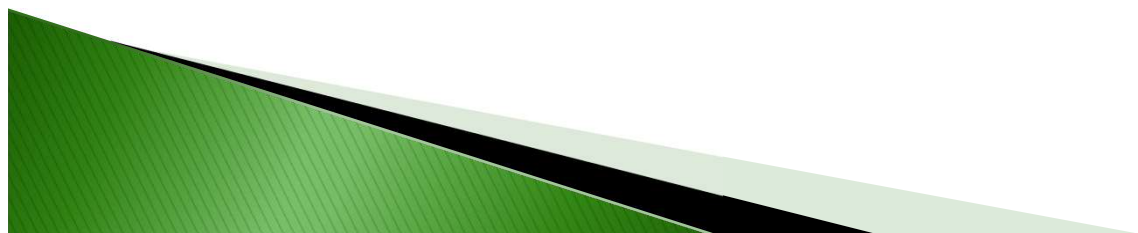
Wielkie miasta

- ▶ Tokio jest największym miastem na świecie z aglomeracją liczącą 37 milionów mieszkańców
- ▶ New Delhi 29 milionami
- ▶ Szanghaj 26 milionami,
- ▶ Meksyk i São Paulo, każde z 22 milionami mieszkańców.
- ▶ Kair, Mumbai, Pekin i Dhaka mają prawie 20 milionów mieszkańców.
- ▶ Przewiduje się, że od 2020 r. Populacja Tokio zacznie spadać, podczas gdy Delhi będzie się powiększać i stanie się najbardziej zaludnionym miastem na świecie około 2028 r.

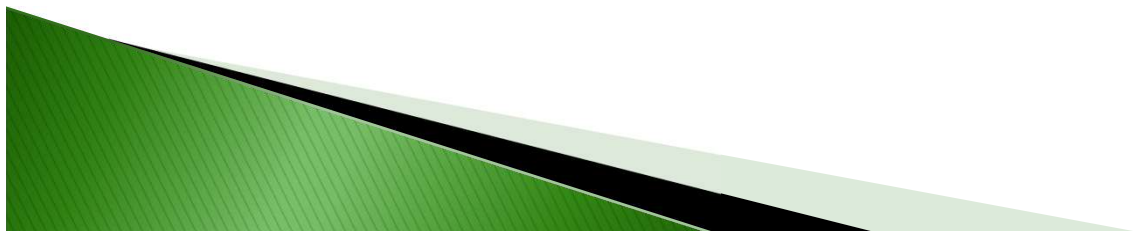
Rosnące mega miasta

- ▶ ONZ przewiduje, że do 2030 r. Świat będzie miał 43 megamiast z ponad 10 milionami mieszkańców, w większości w regionach rozwijających się.
- ▶ Jednak niektóre z najszybciej rozwijających się aglomeracji miejskich to miasta o liczbie mieszkańców poniżej 1 miliona, z których wiele znajduje się w Azji i Afryce.
- ▶ Jedna na osiem osób mieszka w 33 megamiastach na całym świecie,
- ▶ Blisko połowa mieszkańców miast na świecie mieszka w znacznie mniejszych miastach o liczbie mieszkańców poniżej 500 000.

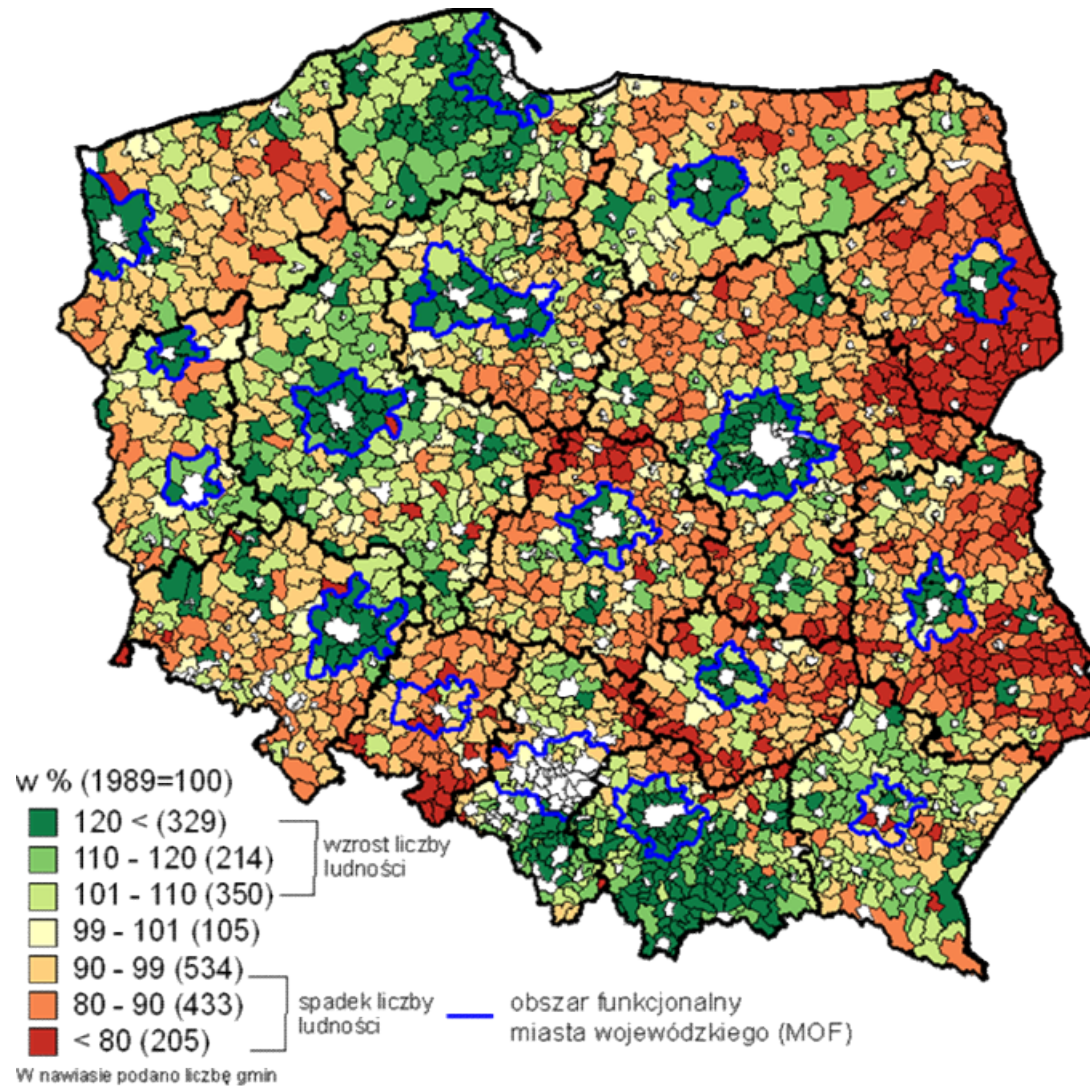

Przemiany ludnościowe i społeczne na wsi w Polsce

- ▶ Przez prawie 75 lat od zakończenia II wojny światowej ludność obszarów wiejskich w Polsce utrzymuje się w przybliżeniu na poziomie około 15 mln osób.
- ▶ W okresie transformacji systemowej (1989–2018), na wsi przybyło 4,9% mieszkańców.
- ▶ Według danych bieżącej statystyki ludności w latach 1989–2018 liczba ludności wiejskiej wzrosła z 14 623 tys. do 15 344 tys.

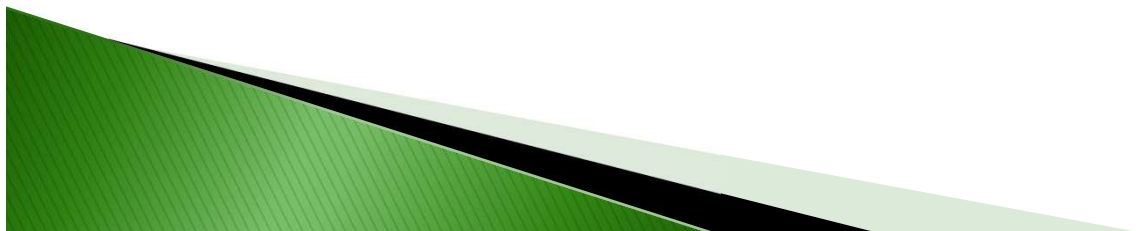

Zróżnicowanie dynamiki liczby ludności na obszarach wiejskich i miejsko-wiejskich w latach 1989–2016

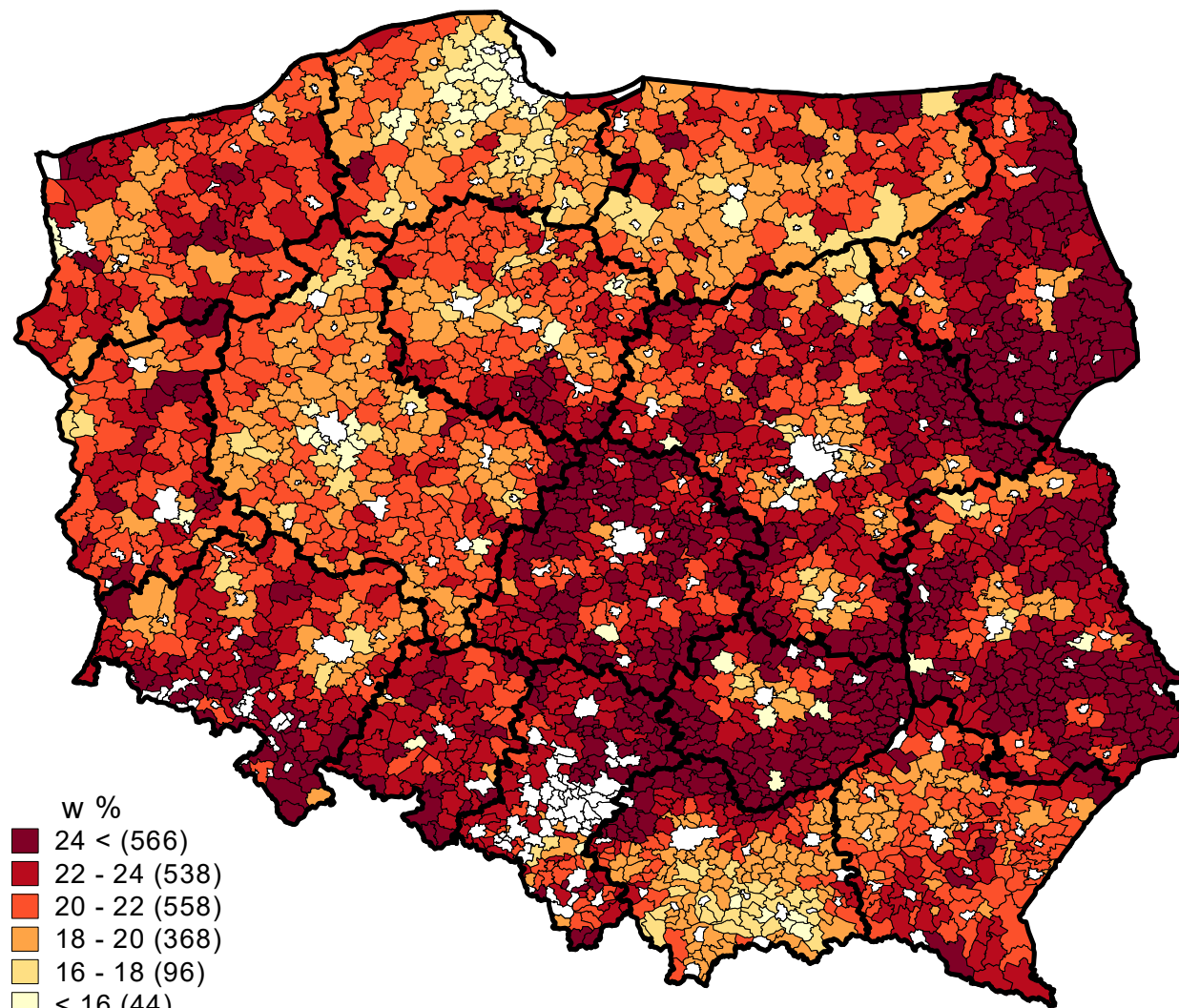

Przemiany ludnościowe i społeczne na wsi i ich zróżnicowanie

- ▶ Postępujący proces starzenia się wiejskiej ludności
- ▶ Migracje wewnętrzne i zewnętrzne
- ▶ Dezagraryzacja – w 2018 r. około 22% aktywnych zawodowo na wsi pracowało w rolnictwie, ale było to zaangażowanie w bardzo zróżnicowanym zakresie
- ▶ Zróżnicowanie przestrzenne

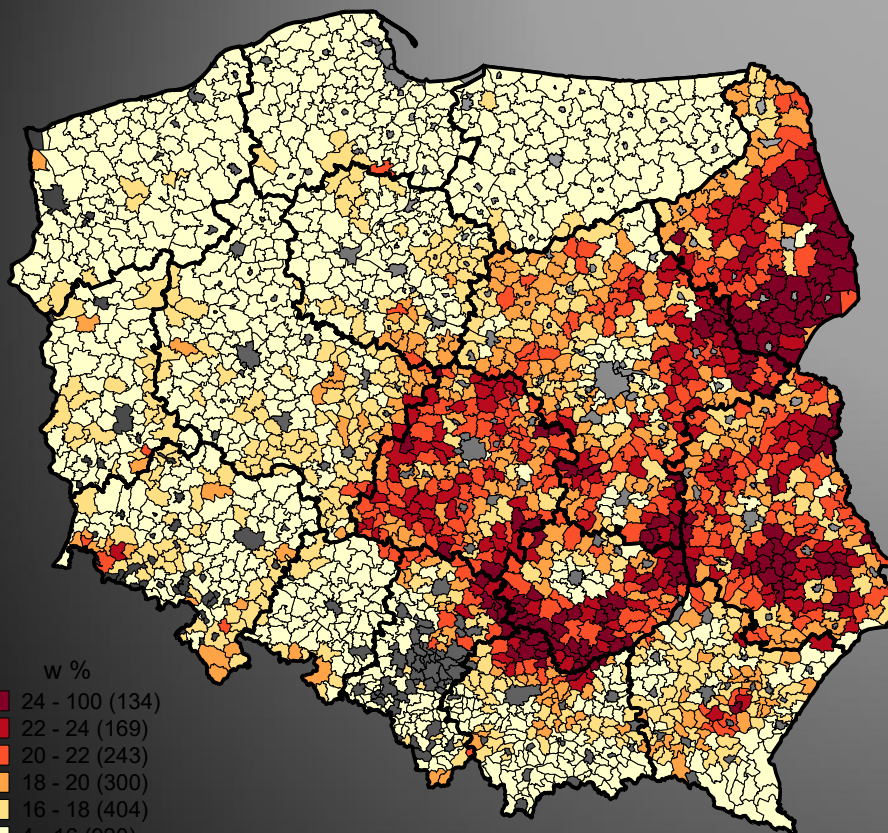
Starzenie się wsi – 2018

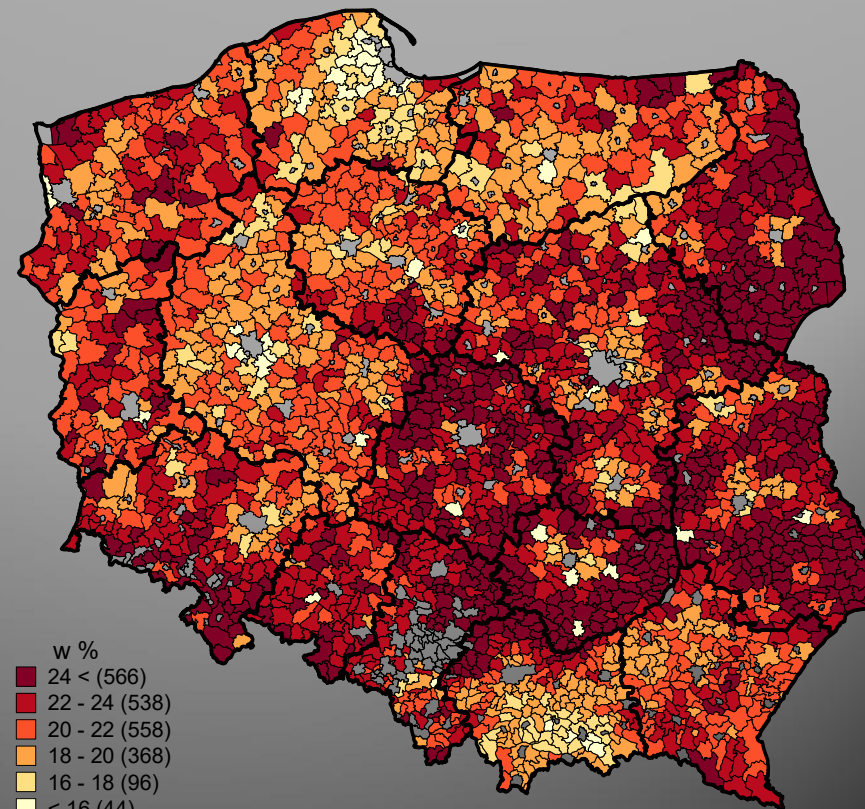
W nawiasie podano liczbę gmin

% ludności w wieku 60 lat i więcej

Starzenie się – 1988 – 2018

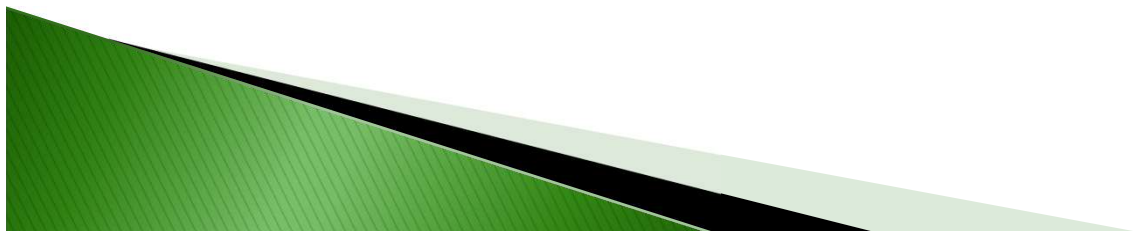
W nawiasie podano liczbę gmin

W nawiasie podano liczbę gmin

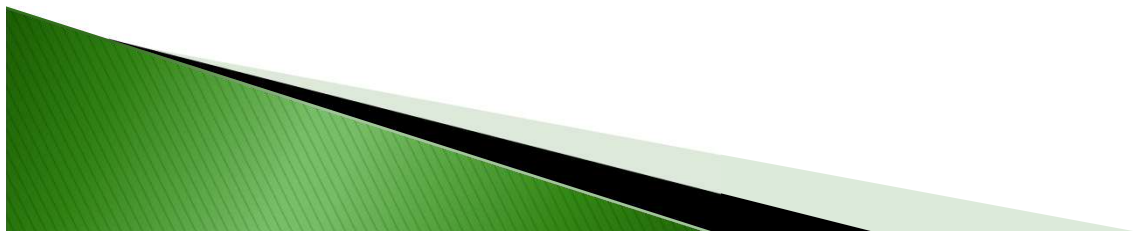
Przemiany ludnościowe i społeczne na wsi i ich zróżnicowanie

- ▶ Różnice między miastem a wsią się zacierają i coraz rzadziej miejsce zamieszkania jest podstawą podziałów społecznych.
- ▶ Zmienia się sposób społecznego i medialnego dyskursu o rolnikach i mieszkańcach wsi.
- ▶ Rośnie atrakcyjność wsi jako miejsca zamieszkania i – coraz częściej – pracy.
- ▶ Rolnicy awansowali w hierarchii prestiżu społecznego.

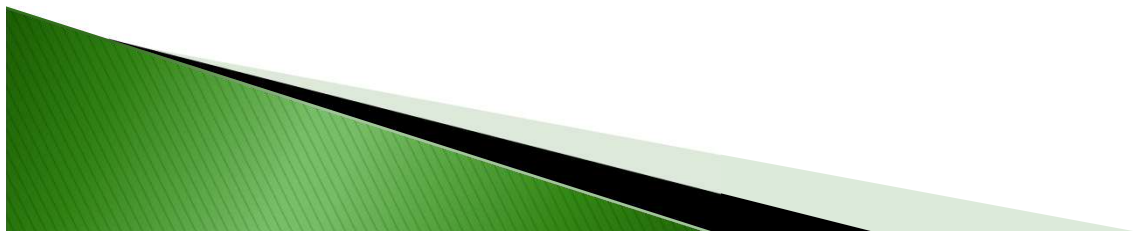
Przemiany ludnościowe i społeczne na wsi i ich zróżnicowanie

- ▶ Płatności bezpośrednie, programy rozwoju obszarów wiejskich, podobnie jak pozostałe instrumenty polityki rolnej UE są akceptowanymi w społeczeństwie instrumentami wspierania produkcji rolnej.
- ▶ Bezpieczeństwo żywnościowe kraju jest niekwestionowaną wartością.
- ▶ Religijność mieszkańców wsi i ich akceptacja działań Kościoła katolickiego jest nadal znacznie wyższa niż średnio w kraju.

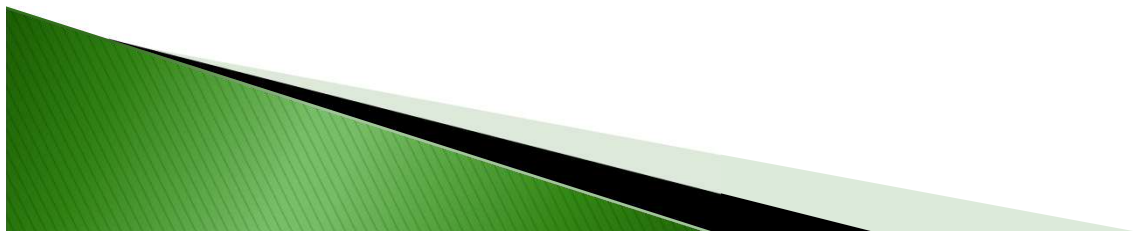
Przemiany strukturalne w polskim rolnictwie i ich przestrzenne zróżnicowanie

- ▶ Rolnictwo nadal absorbuje w naszym kraju stosunkowo duże zasoby siły roboczej, wynoszące około 15% ogółu zatrudnionych.
- ▶ Rozdrobniona struktura agrarna, duża liczba niewielkich gospodarstw to problem całego kraju, ale jego szczególne nasilenie następuje w południowo-wschodniej części Polski.
- ▶ Ziemia jest porzucana lub tylko częściowo wykorzystywana, zwłaszcza w małych gospodarstwach.

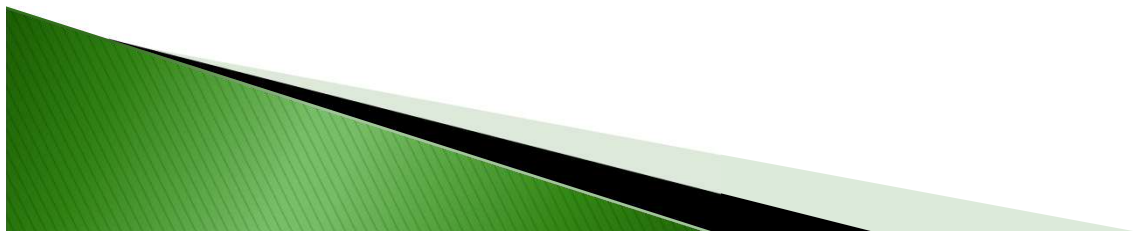
Przemiany strukturalne w polskim rolnictwie i ich przestrzenne zróżnicowanie

- ▶ Około 1,3 mln gospodarstw rolnych jest zarejestrowanych w systemie Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, czyli pobierających płatności bezpośrednio,
- ▶ Liczba rzeczywistych gospodarstw towarowych jest kilkakrotnie mniejsza.
- ▶ Jedną z najpowszechniejszych strategii radzenia sobie właścicieli niewielkich i średnich gospodarstw jest nieformalne wydzierżawianie gruntów stosunkowo nielicznym aktywnym rolnikom.
- ▶ Wynagrodzeniem dla właściciela są płatności obszarowe WPR, a tam, gdzie popyt na ziemię rolniczą jest bardzo duży, dochodzą jeszcze dodatkowe opłaty wnoszone przez użytkowników. Proceder ten jest bardzo powszechny, ale jednocześnie wszyscy udają, że go nie ma.

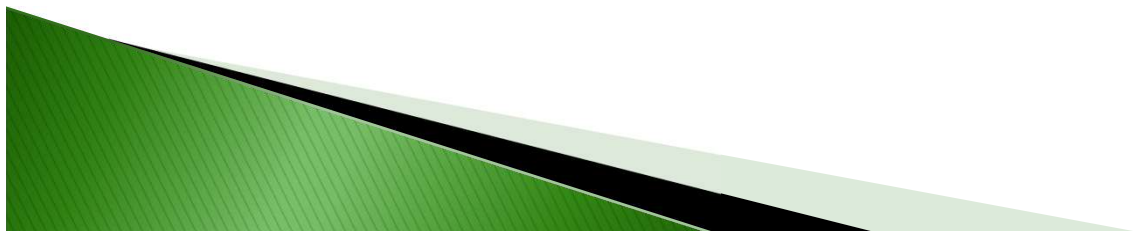
Poziom życia, zróżnicowanie dochodów i zakres ubóstwa na wsi

- ▶ Poziom życia na wsi, ogólnie biorąc, jest niższy niż w mieście.
- ▶ Jednakże dochody ludności mieszkającej na terenach wiejskich rosną szybciej aniżeli w mieście
 - (2004–2018) dochód rozporządzalny na osobę na wsi zwiększył się o 158%, a w mieście o 119%.
- ▶ Polscy rolnicy zmniejszyli nieco dystans do rolników UE–15 w zakresie opłaty pracy.

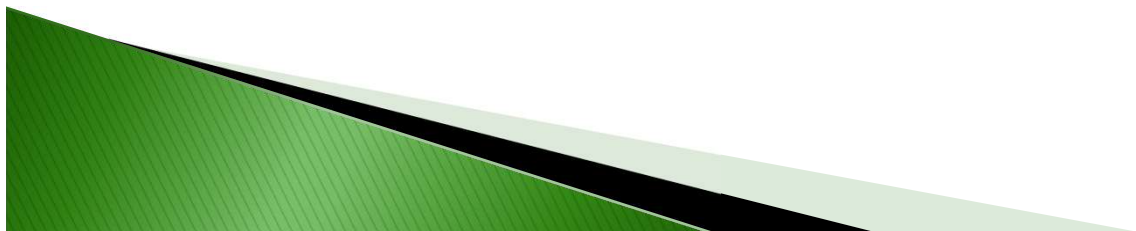
Poziom życia, zróżnicowanie dochodów i zakres ubóstwa na wsi

- ▶ W 2005 roku niemal co piąty Polak był zagrożony ubóstwem.
- ▶ W 2018 r. odsetek ten spadł o ponad $\frac{1}{4}$ – z 20,5 do 14,8%.
- ▶ Również mieszkańcy wsi mogą czuć satysfakcję z przystąpienia Polski do UE, bowiem wskaźnik ubóstwa spadł z 27,2 do 21,2%.

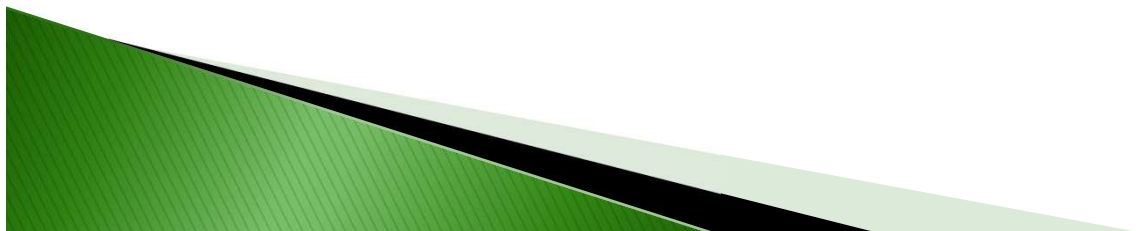
Poziom życia, zróżnicowanie dochodów i zakres ubóstwa na wsi

- ▶ Zróżnicowanie dochodów wśród ludności wiejskiej mierzone wskaźnikiem Giniego jest większe niż analogiczny współczynnik dla miast (0,283 – miasto i 0,300 – wieś).
- ▶ Na obszarach peryferyjnych, oddalonych od aglomeracji miejskich sytuacja jest gorsza, co wiąże się z innym typem zarobkowania, a bliżej miast stopa ubóstwa spada, zmienia się też charakter i źródła otrzymywanego wynagrodzenia.

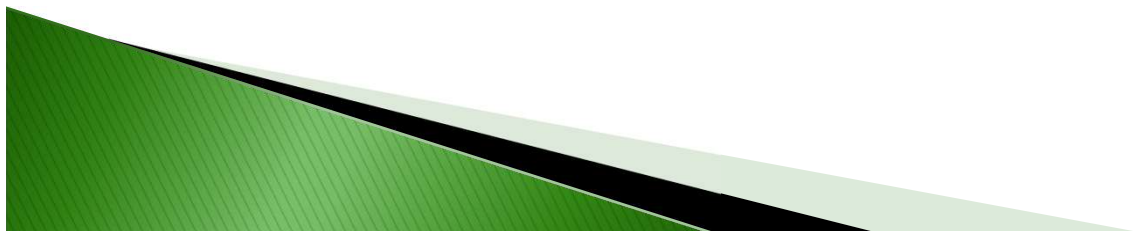
Polityczne zróżnicowanie mieszkańców wsi

- ▶ Silna polaryzacja polskiego społeczeństwa i bliski równowagi stosunek sił grupy rządzącej i opozycji, nadały strategiczne znaczenie wyborcy wiejskiemu.
- ▶ Bez jego silnego i zdecydowanego poparcia dla PiS aktualny układ polityczny nie byłby w stanie trwać.
- ▶ Władze lokalne w miastach i gminach są zazwyczaj o wiele lepiej oceniane niż władze lokalne wyższych szczebli, a także rząd. Badania przeprowadzane przed wyborami wskazywały na pozytywną ocenę władz lokalnych przez 73% ogółu badanych.

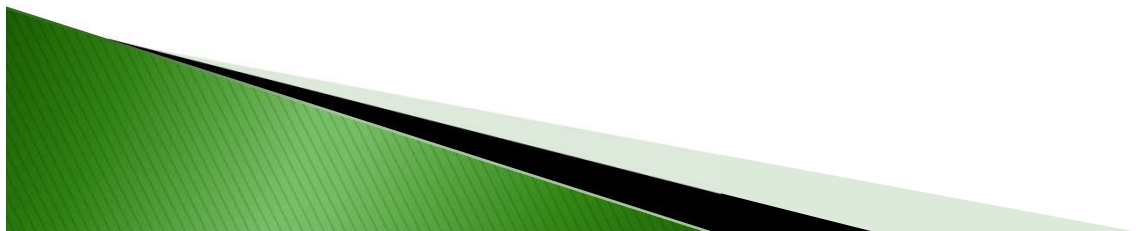
Polityczne zróżnicowanie mieszkańców wsi

- ▶ Wyborcy przenoszą swoje preferencje ogólne na wszystkie wybory, także lokalne.
- ▶ Niekiedy prowadzi to do paradoksu, że partia ograniczająca samorządność lokalną uzyskuje wysokie wyniki w wyborach samorządowych.
- ▶ Bez transferów socjalnych zdobycie władzy i utrzymanie wysokiej pozycji przez PiS nigdy by nie nastąpiło. Niemniej sprowadzanie tego tylko do korzyści materialnych wyborców byłoby niewłaściwe.

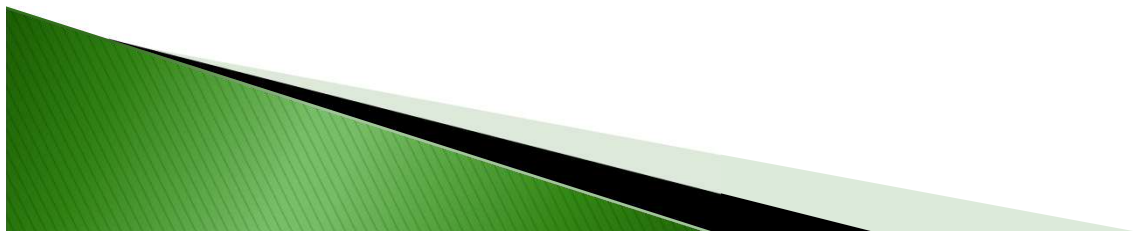
Jak ożywić i zdynamizować polską wieś?

- ▶ Około 2/3 wiejskich miejscowości odczuwa skutki wyludnienia, brak miejsc pracy i perspektyw rozwojowych.
- ▶ Programy unijne i związane z nimi środki finansowe znacznie poprawiły warunki bytu i kondycję ekonomiczną większości wsi, ale nie zagwarantowały im podstaw trwałego i zrównoważonego rozwoju.

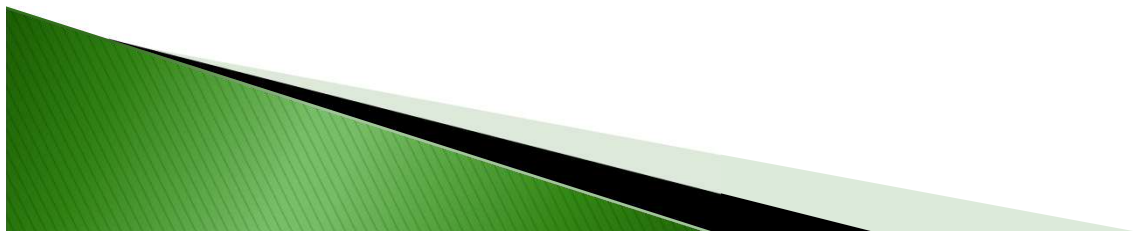
Jak ożywić i zdynamizować polską wieś?

- ▶ Czy nowe technologie komunikacyjne, internet, cyfryzacja to szansa na renesans wiejskości w nowej formie, czy też nie ma sposobu na zatrzymanie procesów depopulacji wsi i dalsza urbanizacja to tylko kwestia czasu?
- ▶ Smart Villages jest szansą na spowolnienie trendów depopulacyjnych, w wielu zaś obszarach nawet na ich zatrzymanie czy wręcz odwrócenie. Nowe możliwości techniczne w połączeniu z innowacjami społecznymi dają szansę na przerwanie błędnego koła wzajemnie napędzających się procesów depopulacji i zaniku usług.

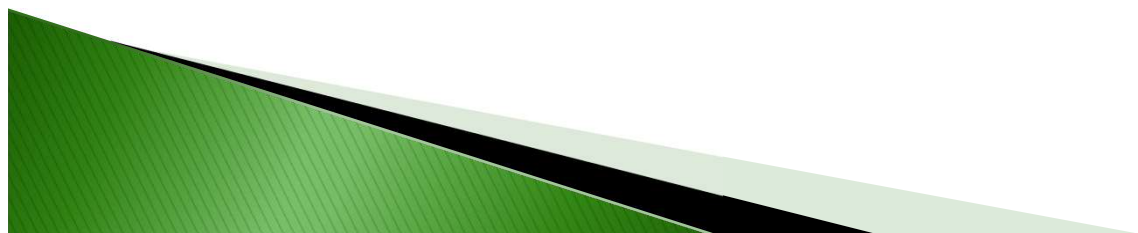
Jak ożywić i zdynamizować polską wieś?

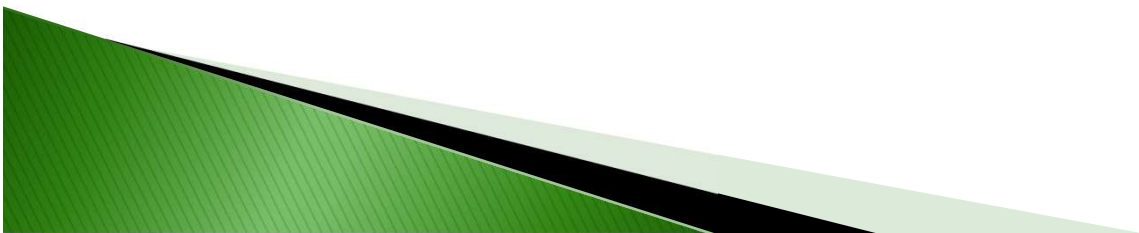
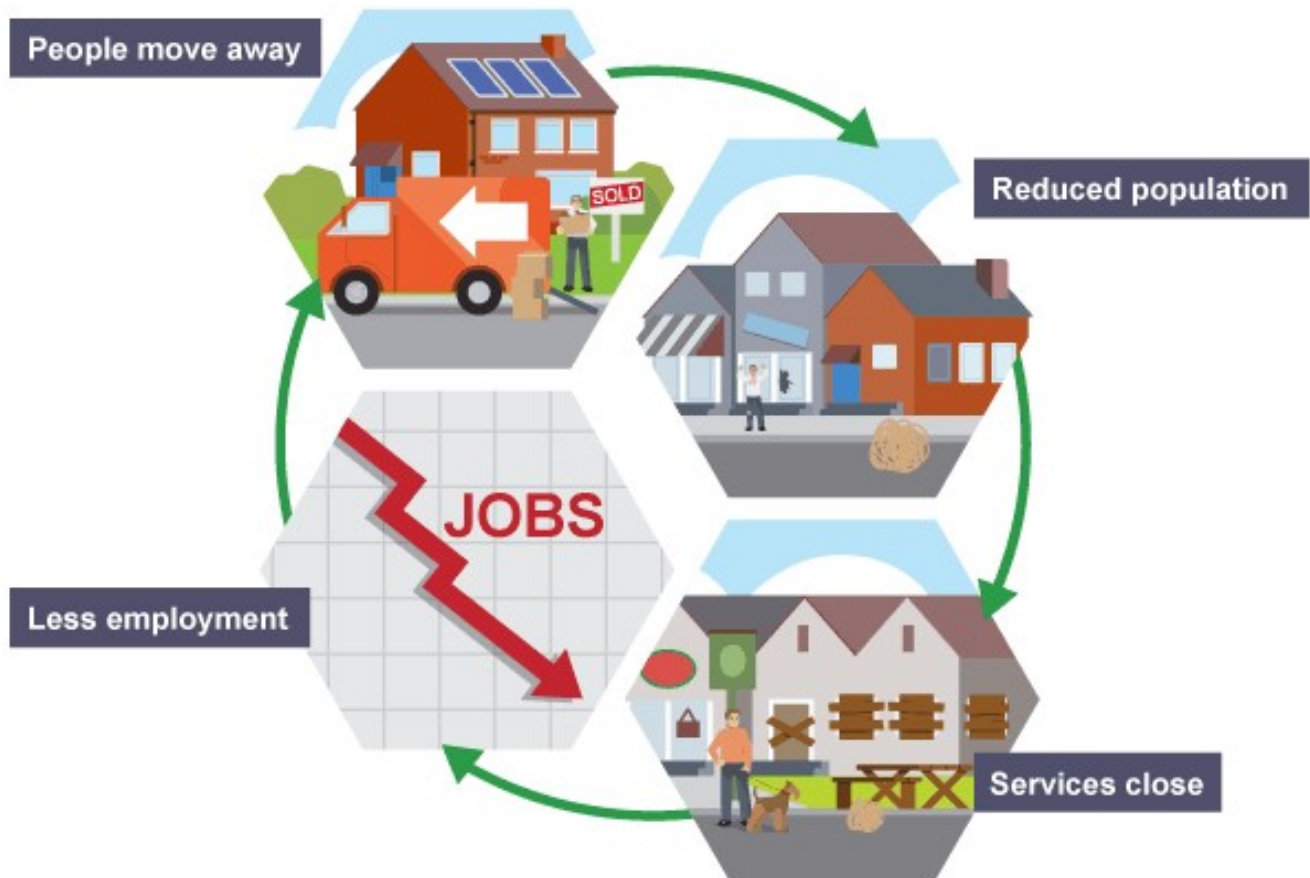
- ▶ Smart technologie odgrywają coraz ważniejszą rolę we współczesnym rolnictwie i ich znaczenie systematycznie rośnie, a to oznacza potrzebę inwestowania w produkcję rolną.
- ▶ Niezwykle pilnym i jednym z najważniejszych zadań Ministerstwa Rolnictwa jest wypracowanie modelu dzierżawy, który tę sytuację zmieni, odblokuje obrót ziemią rolniczą i przywróci dzierżawom pierwotny, stabilny kształt dający perspektywę rozwoju i bezpieczeństwo inwestycji w innowacyjne rozwiązania.

Błędne koło rozwoju

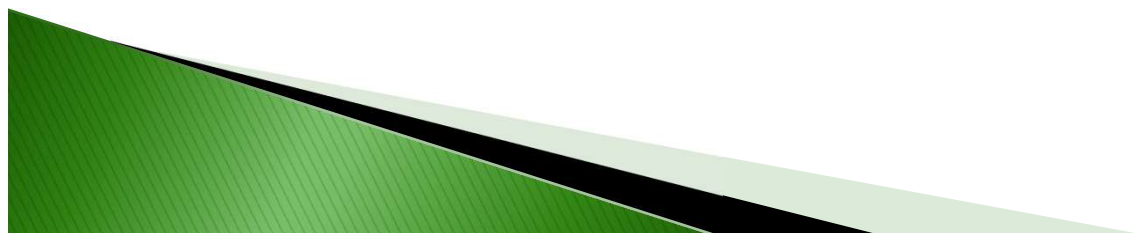
- ▶ Czy można je przerwać?
- ▶ Dotychczas nie bardzo się udawało....
- ▶ Przybywa nam mieszkańców wsi ale co z tego wynika?

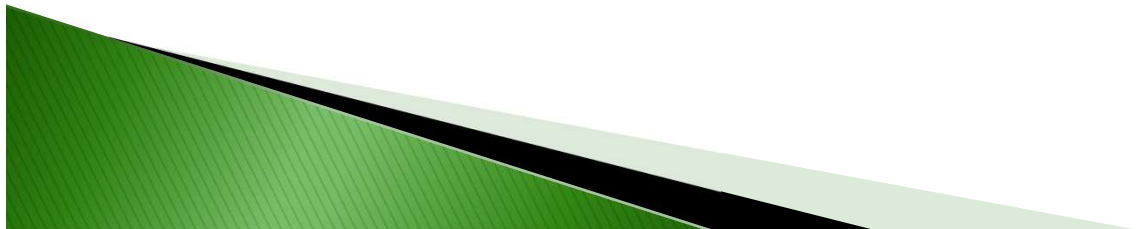
Poszukiwanie rozwiązań

- ▶ Deklaracja z Cork 2016
- ▶ przezwyciężenie przepaści cyfrowej pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi
- ▶ 2017 – Smart Villages – trzech komisarzy

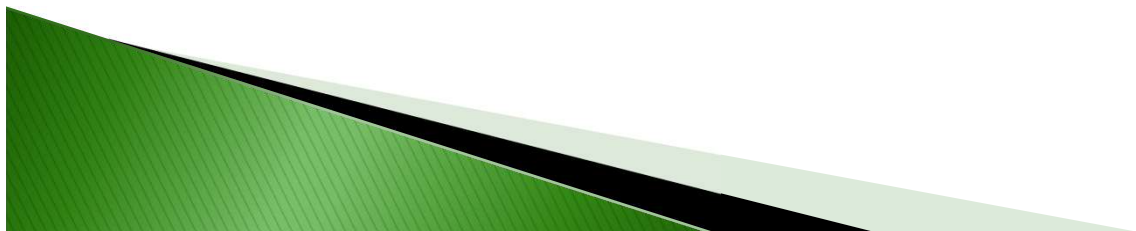

Poszukiwanie rozwiązań

- ▶ Społeczności wiejskie potrzebują miejsc pracy, podstawowych usług, łączności i inteligentnych rozwiązań transportowych, korzystnych warunków dla przedsiębiorczości.
- ▶ Potrzebne są, na szerszą skalę, nowe modele biznesowe, między innymi usługi oparte na portalach internetowych, potrzebna jest pomoc istniejącym przedsiębiorstwom wiejskim w celu lepszej integracji i współpracy z biznesem w miastach.

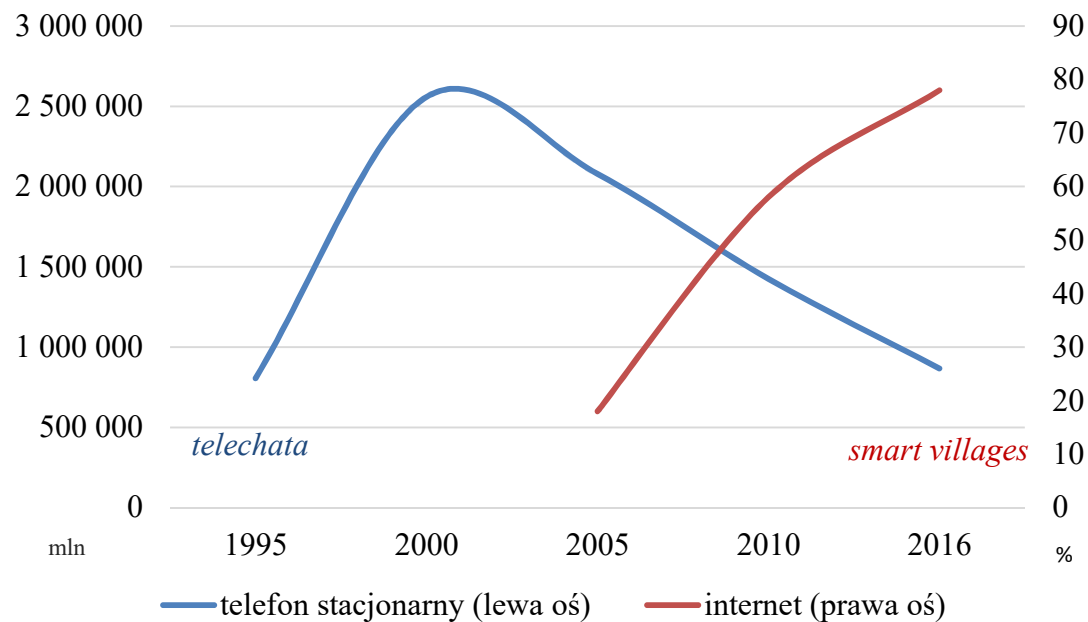
Czy Smart Villages to dobra
odpowieź na wyzwania wsi?

Od telefonu stacjonarnego do sieci internetowej

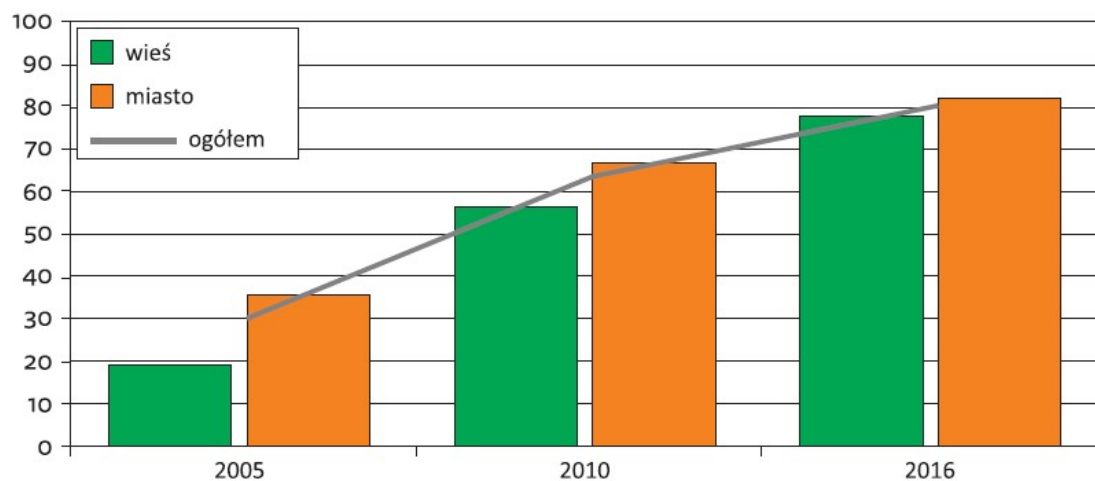
- Lata 80. i 90. XX w. – dostrzeżono korzyści wykorzystania nowoczesnych form telekomunikacji w celu przezwyciężenia niedogodności zamieszkiwania na wsi (głównie duże odległości).
- Proponowanym instrumentem/rozwiązaniem była telechata (*telecottage*).
- Cel: zaspokajanie potrzeb edukacyjnych, informacyjnych, kulturowych, związanych z wykonywaniem pracy.
- Próby wdrożenia telechaty w Polsce.
- Szybki rozwój telekomunikacji:

telefon stacjonarna → telefonia mobilna → sieć internetowa

Wiejscy abonenci telefonii przewodowej oraz gospodarstwa domowe z dostępem do internetu na wsi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz *Rocznik statystyczny RP 2017*, GUS, Warszawa.

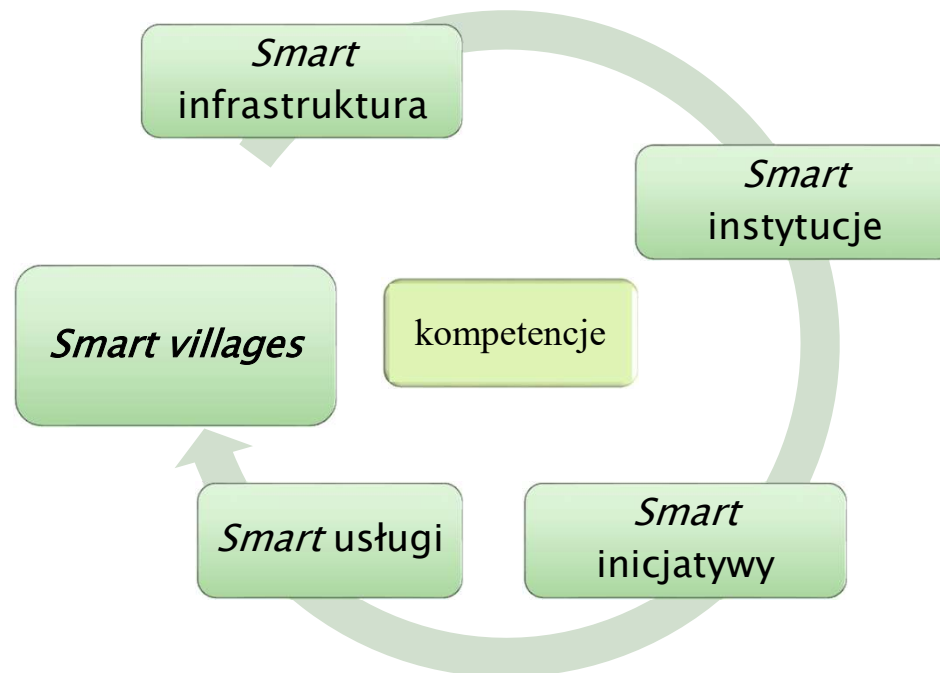
Gospodarstwa domowe z dostępem do internetu

Źródło: Komorowski, Stanny 2019 s. 794.

Smart villages

„Mianem *smart villages* określić można te wsie (społeczności lokalne), które wykorzystują technologie cyfrowe i innowacje w swoim codziennym życiu, poprawiając w ten sposób jego jakość, polepszając standard usług publicznych i lepiej wykorzystując zasoby lokalne”

(EU Action for Smart Villages, Kamrowski 2019)

Deklaracja z Cork
2.0
Działania UE na
rzecz inteligentnych
wsi
Europejska Sieć na
rzecz ROW – prace
tematyczne

<i>Smart city</i>	<i>Smart villages</i>
Zapoczątkowane w latach 90. XX w.	W fazie koncepcyjnej od 2–3 lat
Odpowiedź na zmiany technologiczne, innowacje, presję na środowisko	Odpowiedź na problemy demograficzne oraz zmiany w społecznościach lokalnych
Cel: wzrost konkurencyjności, efektywności, poprawa jakości życia	Cel: poprawa warunków życia, zatrzymanie mieszkańców, cyfryzacja
Kluczowy czynnik to dostęp do technologii i kapitału ludzkiego	Kluczowy jest kapitał społeczny, lokalne dziedzictwo, promowanie innowacji cyfrowych i społecznych
Bardzo ważna rola podmiotów prywatnych i władz miejskich (partnerstwa publiczno–prywatne)	Duże znaczenie liderów lokalnych, NGOs i władzy lokalnej (aktywizacja i koordynacja)
Główne bariery wdrażania: technologiczne, organizacyjne, finansowe, brak świadomości, akceptacji i współdziałania mieszkańców	

Zródło: opracowanie własne na podstawie Guzal–Dec 2018.

Obszary działań inteligentnych

Dziedzina inteligentnych rozwiązań	<u>Usługi publiczne:</u>	<u>Zarządzanie publiczne:</u>	<u>Przedsiębiorczość:</u>
Obszary interwencji	<p>e-zdrowie</p> <p>e-opieka</p> <p>edukacja zdalna</p> <p>transport (np. telebusy)</p> <p>energetyka (np. OZE)</p> <p>bezpieczeństwo (np. monitoring wizyjny)</p>	<p>e-administracja</p> <p>gospodarka odpadami (np. czujniki napełnienia kontenerów)</p> <p>planowanie przestrzenne (np. digitalizacja)</p> <p>monitoring środowiska (np. czujniki jakości powietrza)</p>	<p>rolnictwo precyzyjne</p> <p>handel online (np. wyrobami lokalnymi)</p> <p>turystyka wiejska (oparta na inteligentnych rozwiązaniach)</p> <p>współdzielenie (np. specjalistycznych sprzętów)</p>

Zródło: opracowanie własne na podstawie Bled Declaration for a Smarter Future of the Rural Areas in EU2018 oraz materiałów ze spotkań Grupy Tematycznej ds. Inteligentnych Wsi w ramach Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Smart Villages Portal).

Inteligentne wioski to:

- ▶ ...obszary wiejskie i społeczności, które opierają się na swoich obecnych mocnych stronach i zasobach, a także na rozwijaniu nowych możliwości,
- ▶ gdzie "tradycyjne i nowe sieci i usługi są ulepszone za pomocą technologii cyfrowych, telekomunikacyjnych, innowacji i lepszego wykorzystania wiedzy.

Inteligentne wioski:

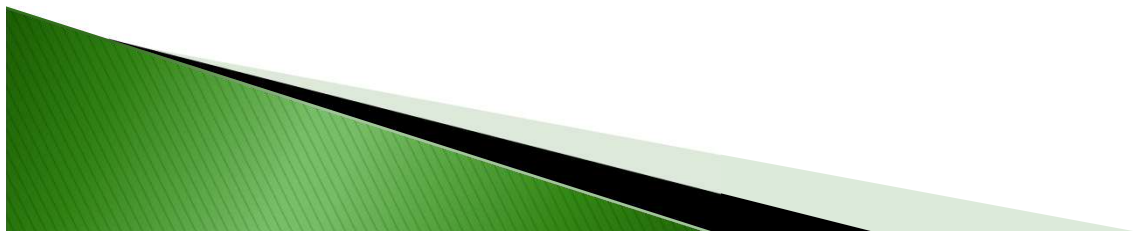
- Dążą do znalezienia lepszych, mądrzejszych sposobów wspierania rozwoju obszarów wiejskich
- Wykorzystują istniejące i powstające technologie oraz innowacje społeczne, aby wnieść wartość dodaną do życia mieszkańców
- **Trzeba dawać wioskom narzędzia do radzenia sobie z własnymi wyzwaniami**, a jednocześnie przyczyniać się do stawiania czoła wyzwaniom, przed jakimi stoi społeczeństwo jako całość.

Lokalne strategie Smart Village

- oparte na współpracy, mogą wspierać animację, budowanie oddolnego potencjału, projekty pilotażowe i inne.
- opracowane przez społeczności na poziomie lokalnym w celu sprostania konkretnemu wyzwaniu lub skorzystania z okazji (w obszary takie jak digitalizacja, turystyka, energia, mobilność itp.).
- mogłyby się one odbywać na poziomie osiedli wiejskich, gmin, grup gmin, ... itd.

Grupa tematyczna Smart Villages

- ▶ https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages/smart-villages-portal_en
- ▶ https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en

European Network for
Rural Development

PL

BROSZURA O PRZYKŁADOWYCH PROJEKTACH

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

INNOWACJE CYFROWE I SPOŁECZNE W KONTEKŚCIE USŁUG NA OBSZARACH WIEJSKICH

Inteligentne wioski XII posiedzenie GT LEADER Koszęcin
3 czerwca 2019 wersja ostateczna - PowerPoint

Inteligentne i konkurencyjne obszary wiejskie

Temat ten bezpośrednio łączy się z następującymi trzema priorytetami polityki rozwoju obszarów wiejskich UE w okresie programowania 2014–2020:

- ▶ Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- ▶ Priorytet 2: Poprawa rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii rolniczych i zrównoważonej gospodarki leśnej.
- ▶ Priorytet 3: Promowanie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie.

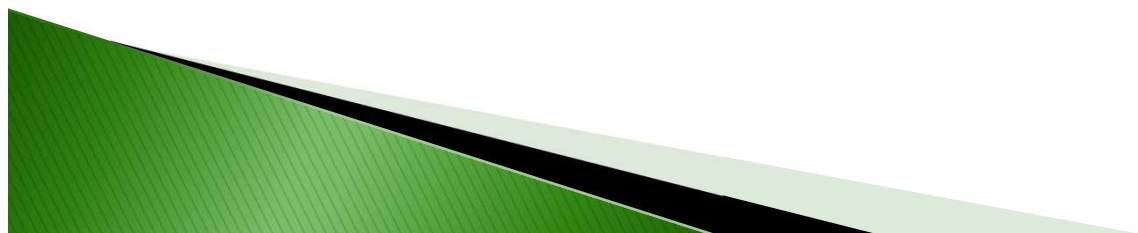
Przykłady rozwiązań smart

- ▶ Utworzenie kolektywnego gospodarstwa ekologicznego we Francji

https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/enrd_publications/publi-eafnd-brochure-11-en_2020.pdf

- ▶ SMARTA

- ▶ <https://ruralsharedmobility.eu/good-practices/>

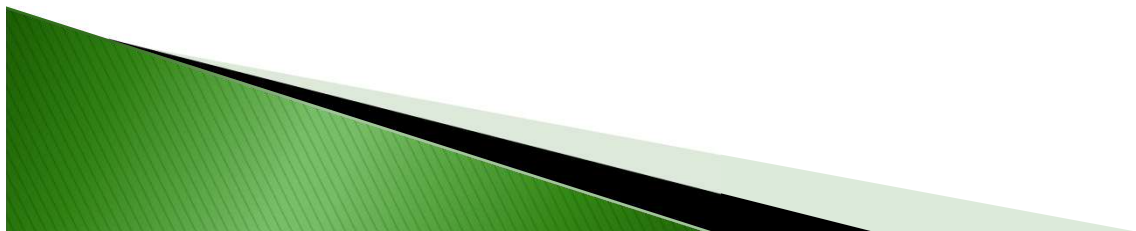

Rolnictwo

W 2012 roku grupa dziesięciu młodych rolników, którzy studiowali razem w Lille's Higher Institute postanowiło wspólnie gospodarować i mieszkać. Niektórzy byli zainteresowani ogrodnictwem inni hodowlą zwierząt, podczas gdy inni chcieli zrobić chleb, ser i piwo.

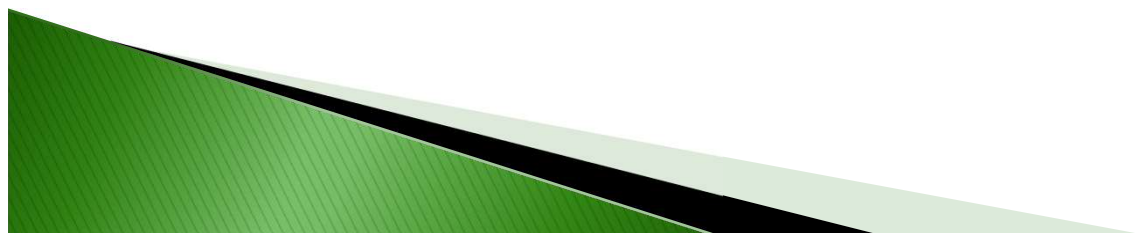
Większość członków grupy wzrosła w miastach i niewielu z nich miało rodziców, którzy byli rolnikami.

Jeden z motywów przewodnich grupy, brzmiał: praca razem powinna prowadzić do lepszej jakości życia niż pracować samotnie.

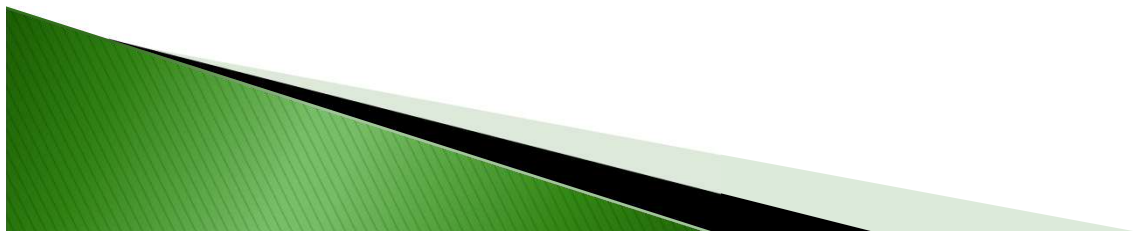
Innowacyjne rozwiązanie

- ▶ Otrzymali pomoc od organizacji pozarządowej Terres de Liens, która kupuje grunty zagrożone utratą ich rolniczego wykorzystania oraz dzierżawi je rolnikom zaangażowanym w lokalne, ekologiczne i rolnictwo.
- ▶ Łączenie różnych źródeł finansowania za pomocą finansowania społecznościowego, grupa kupił La Tournerie i jego 83 hektary ziemi od właścicieli, którzy mieli przejść na emeryturę.

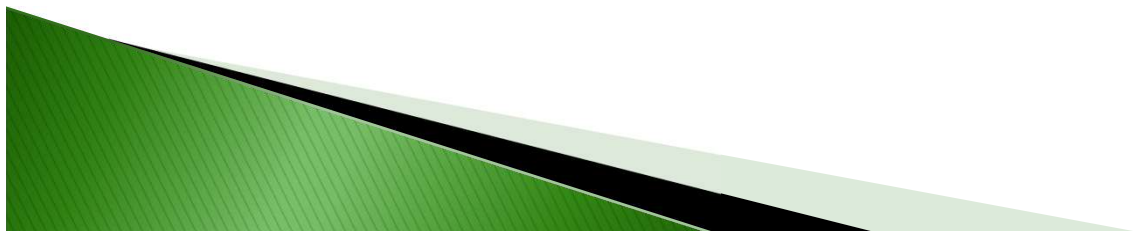
Trudne początki

- ▶ Gospodarstwo produkuje owoce i warzywa, różne produkty mleczne, w tym sery, chleb, piwo rzemieślnicze i mięso wieprzowe.
- ▶ Początki były skromne ale pełną zdolność produkcyjną osiągnięto w ciągu dwóch lat.

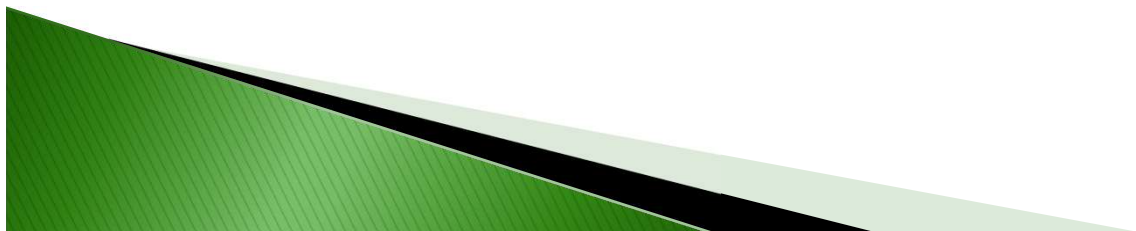
Sukces

- ▶ La Tournerie to przykład sukcesu w biznesie wiejskim. Na swoim terenie otworzyli sklep, a także cafe (café associatif), w której sprzedają własne piwo i organizują regularne koncerty.
- ▶ W szybko wyludniającego się region, przynosi La Tournerie powiew świeżego powietrza do okolicznych wiosek.
- ▶ Jego model biznesowy, opracowany przy wsparciu PROW, może być przykładem dla innych początkujących rolników w całej Europie gdzie regiony wiejskie wyludniają się.

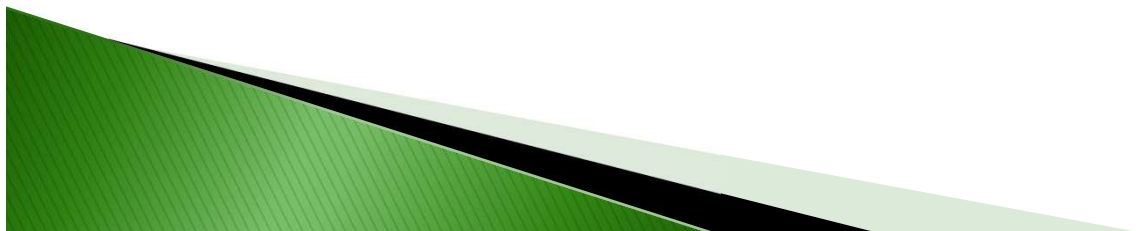
SMARTA

- ▶ Konsorcjum SMARTA zidentyfikowało zestaw dobrych praktyk w zakresie mobilności na obszarach wiejskich, nie tylko związanych z konwencjonalnym transportem publicznym, ale także rozszerzonych na innowacyjne formy transportu oparte na systemach wspólnych przejazdów dla mieszkańców obszarów wiejskich, wrażliwych grup społecznych oraz dla odwiedzających i turystów (grupy, które wywołują bardzo zmienny popyt).

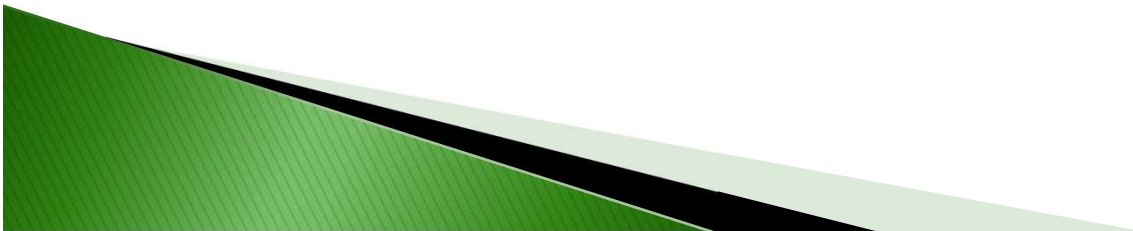
GO-MOBIL – W OPARCIU O POPYT TRANSPORT WIEJSKI

- ▶ Go-Mobil to elastyczna usługa transportowa od drzwi do drzwi działa na 36 peryferyjnych i wiejskich obszarach Karyntii,
- ▶ zapewnienie mieszkańcom dostępu do artykułów spożywczych, lekarzy, urzędów pocztowych i przystanków autobusowych;
- ▶ usługa uzupełnia konwencjonalne systemy transportu publicznego.

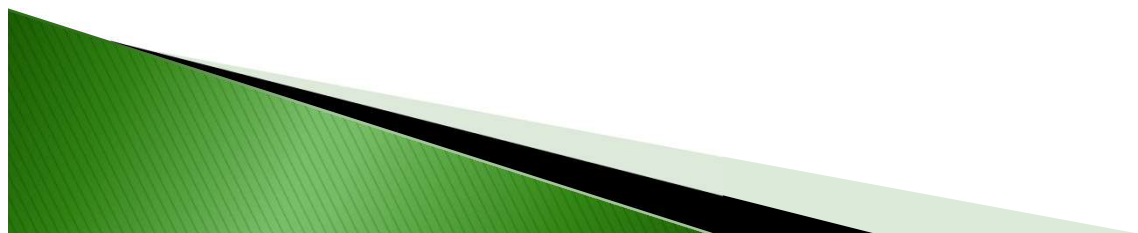
Go Mobil

- ▶ <https://ruralsharedmobility.eu/wp-content/uploads/2019/08/SMARTA-GP-GO-MOBIL.pdf>

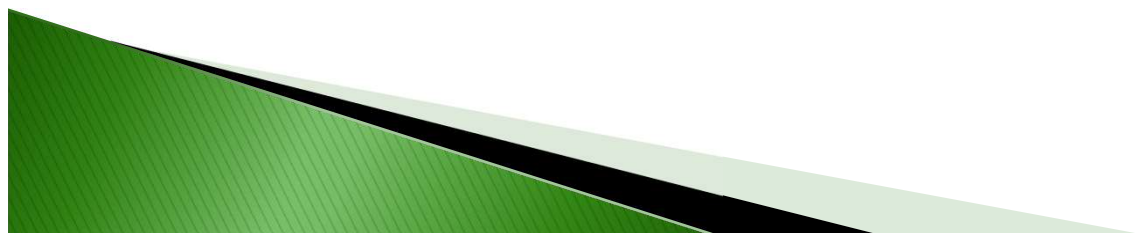
Smart Villages w polskim KPS

- ▶ Priorytet to klimat i środowisku;
- ▶ Interwencje z komponentem cyfrowym;
- ▶ Innowacja powinna odnosić się do warunków lokalnych, a nie jako zaawansowane badania lub technologie;
- ▶ Konceptcje inteligentnych wiosek powinny wspierać mikroskalę, oddolne inicjatywy;

Smart Villages w Polsce

- ▶ 21–22 października 2019 roku w Warszawie, międzynarodowe warsztaty pn. Inteligentne Wsie jako skuteczny sposób na kluczowe wyzwania obszarów wiejskich
- ▶ Moja SMART wieś

IRWIR PAN

Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Partnerzy

RURBAN
Wieś-Miasto-Region

Patron medialny

TPR
Tygodnik
Poradnik
Rolniczy

sad
NOWOCZESNY

Wiom
arzysta i Owoce Miękkie

Idea SMART VILLAGES a konkurs

Smart Villages – to koncepcja UE rozwoju obszarów wiejskich.

Jej główne cele to:

- poprawa jakości życia mieszkańców wsi
- zatrzymanie odpływu ludności wiejskiej do miast
- digitalizacja wsi
- pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa wsi
- rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich.

Cel konkursu

Znalezienie pomysłów i inicjatyw, które poprawiają jakość życia na wsi.

Oczekiwaliśmy wskazania rozwiązań, w których wykorzystano nowoczesne technologie, między innymi w zakresie edukacji, usług społecznych, zdrowia, transportu, energii, handlu, czy też gospodarki odpadami.

Liczyliśmy na opis wszelkich innych inicjatyw, które sprawiły, że dzięki wykorzystaniu innowacyjnych technologii wieś stała się bardziej przyjazna.

Konkurs miał umożliwić wymianę poglądów oraz stworzyć bazę wiedzy, w której gromadzone będą przedsięwzięcia z zakresu *smart villages*, poprawiające atrakcyjność obszarów wiejskich.

Cel konkursu

Poszukiwanie smart pomysłów

Rozwiązania wykorzystujące nowoczesne technologie

w zakresie edukacji, usług społecznych, zdrowia, transportu, energii, handlu, czy też gospodarki odpadami

opis inicjatyw, które sprawiły, że dzięki wykorzystaniu innowacyjnych technologii wieś stała się bardziej przyjazna

Wymiana poglądów

Baza wiedzy, w której gromadzone będą przedsięwzięcia z zakresu smart villages, poprawiające atrakcyjność obszarów wiejskich

ZGŁOSZONE PRACE

inteligentne
zarządzenie energią i
bezpieczeństwem
energetycznym

działania na rzecz
środowiska
naturalnego

idee społeczeństwa
obywatelskiego

elementy wpływające
na poprawę jakości i
poziomu życia

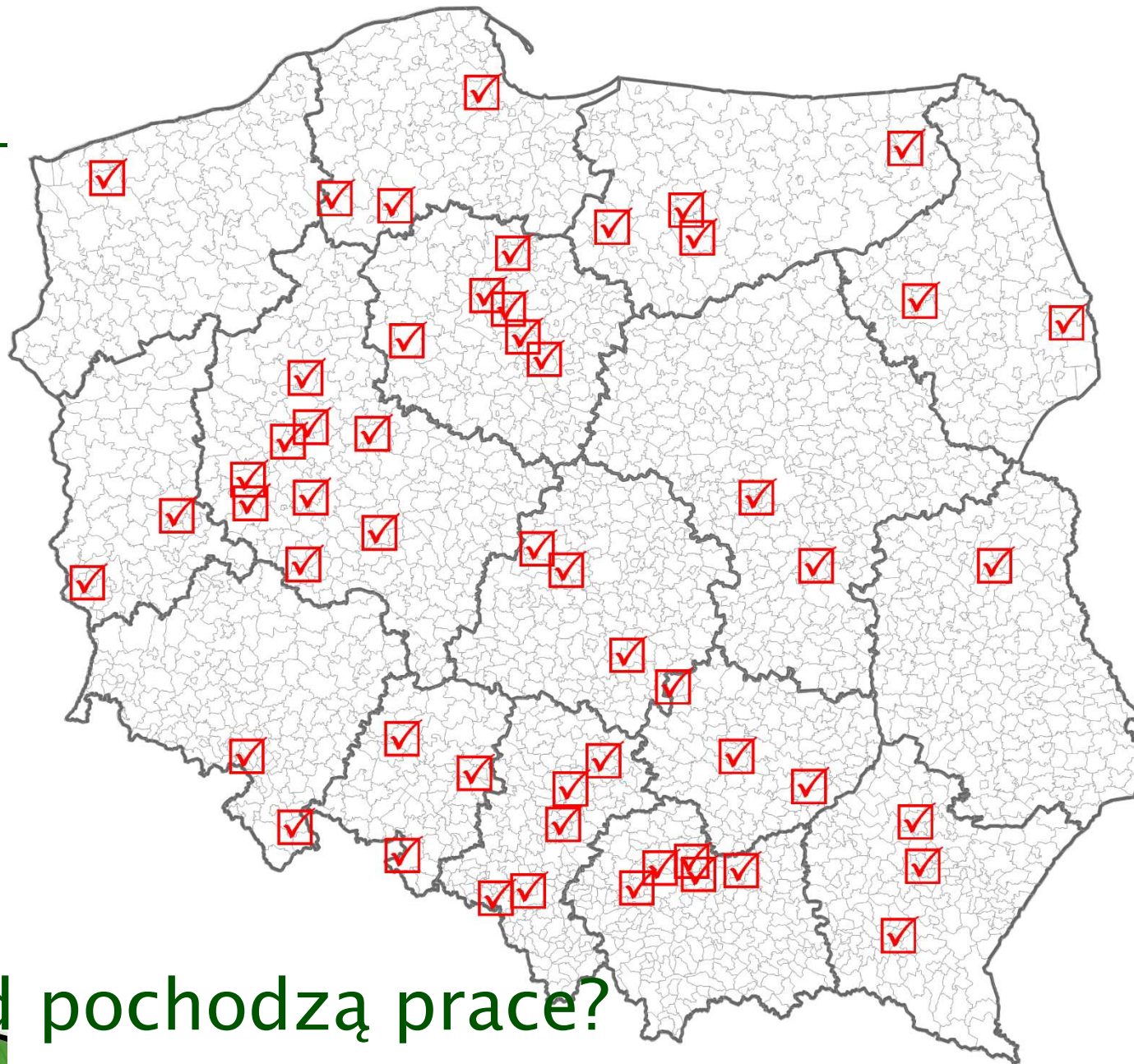
działania na rzecz
poprawy infrastruktury
technicznej i
społecznej

działania poprawiające
poziom edukacji i
rozwijające
kompetencje

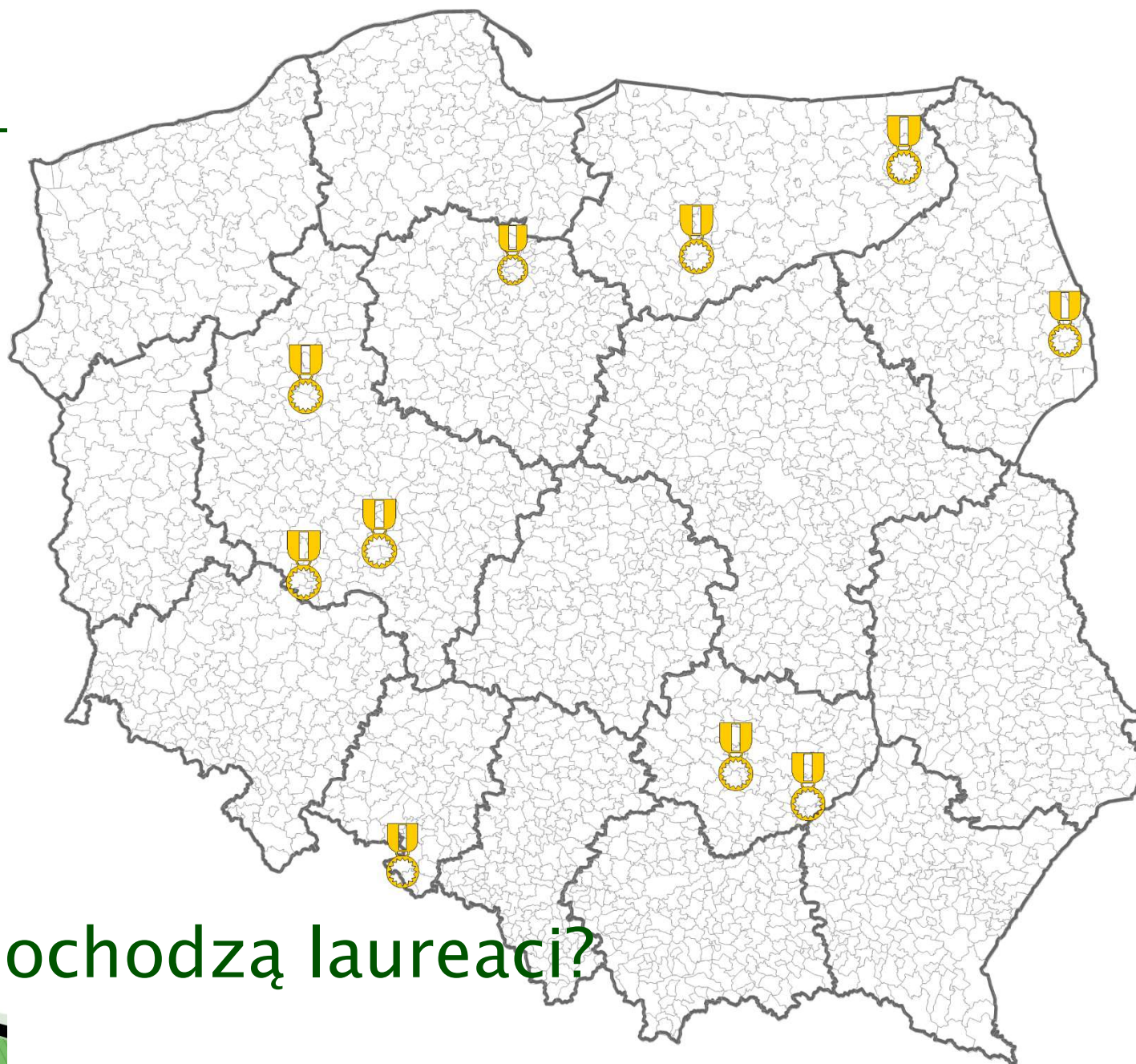
usprawnienia w
kontakcie pomiędzy
mieszkańcami gminy

promocja kultury oraz
dziedzictwa
materialnego i
niematerialnego

inteligentne
rozwiązania z zakresu
rolnictwa i gospodarki
żywnościowej

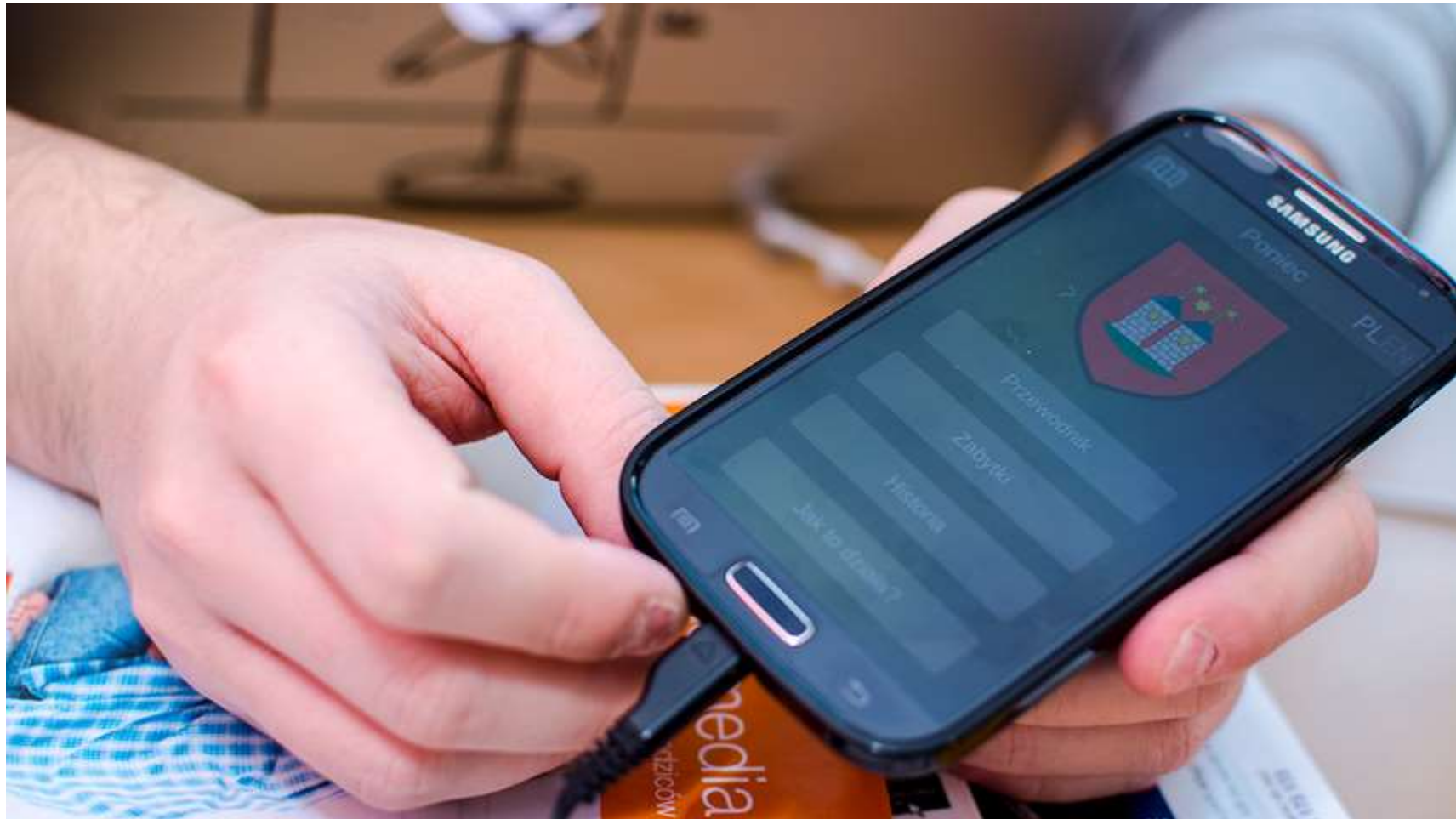

Skąd pochodzą prace?

Skąd pochodzą laureaci?

Mobilny Asystent Turystyczny

<https://twitter.com/MATAsystem/status/110223720431661056>

Źródło: z pracy autorstwa Erwina Garbarczyka, gm. Poniec, woj. wielkopolskie.

Biblioteka plenerowa – *bookcrossing*

Źródło: z pracy autorstwa Alicji Jamorskiej-Kurek, gm. Morawica, woj. świętokrzyskie.

Ogród deszczowy

NFOŚiGW: 14 tys.
zł

Źródło: z pracy autorstwa Alicji Jamorskiej-Kurek,
gm. Morawica, woj. świętokrzyskie.

Miejsce spotkań nad stawem wiejskim

Źródło: z pracy autorskiej Łukasza Witczaka, gm. Jarocin, woj. wielkopolskie.

Miejsce spotkań nad stawem wiejskim

Źródło: z pracy autorskiej Łukasza Witczaka, gm. Jarocin, woj. wielkopolskie.

150 tys. zł

Ekologiczna hala sportowo-widowiskowa

Rekuperacja
ruchu

Biomasa

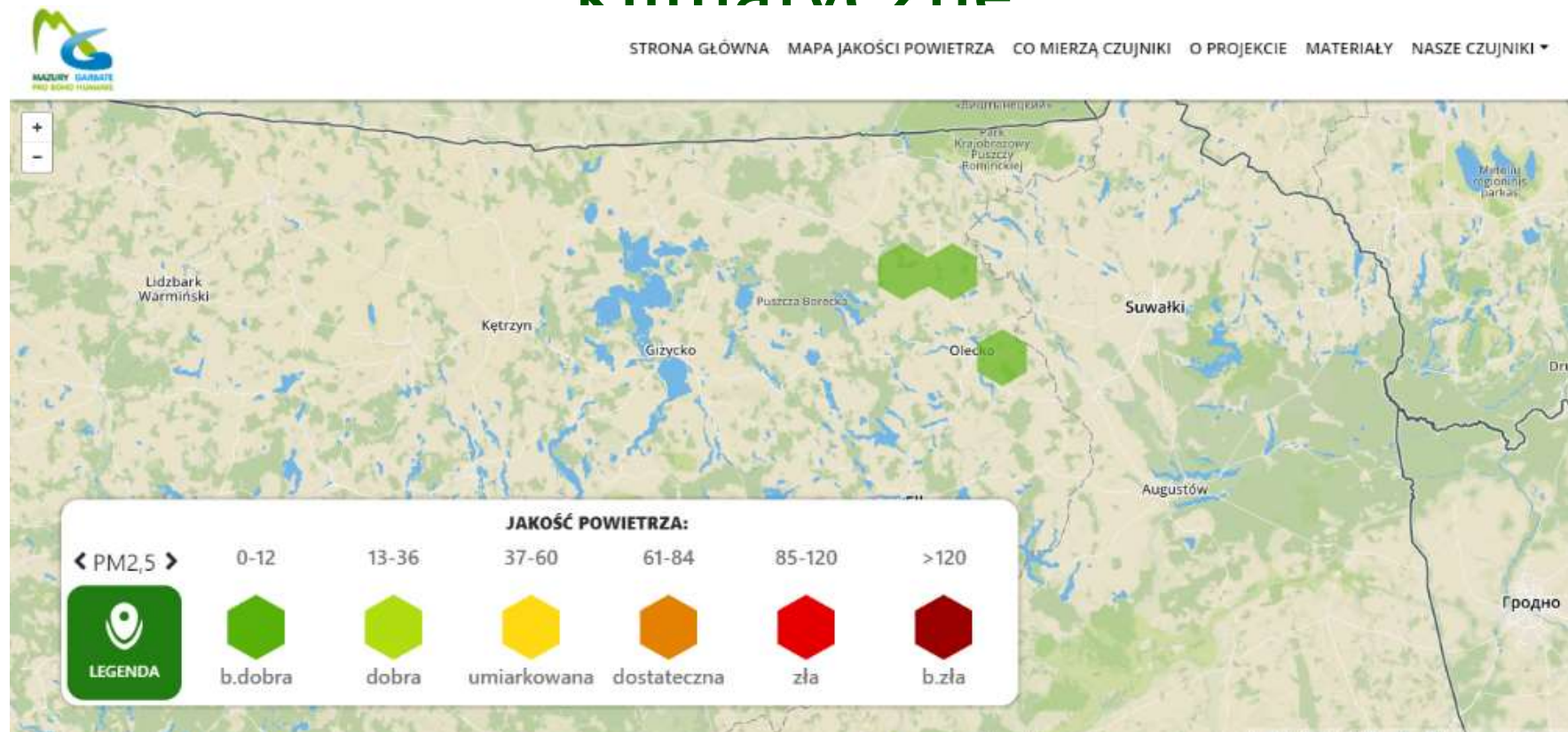
Automatyczne żaluzje

Czujniki

8,8 mln zł

Źródło: z pracy autorskiej Renaty Gembiak-Binkiewicz, gm. Ryczywół, woj. wielkopolskie.

Cykl działań informacyjnych i szkoleń prezentujących wpływ zanieczyszczeń powietrza na degradację przyrody i zmiany klimatyczne

Źródło: z pracy autorstwa Jarosława Stopko, gm. Świątajno, woj. warmińsko-mazurskie.

Nowy model hospicjum na terenach wiejskich

KOSZYK

Opiekujemy się osobami dorosłymi

w ostatnim etapie ich życia

więcej

Wesprzyj nas *Jest na to wiele sposobów*

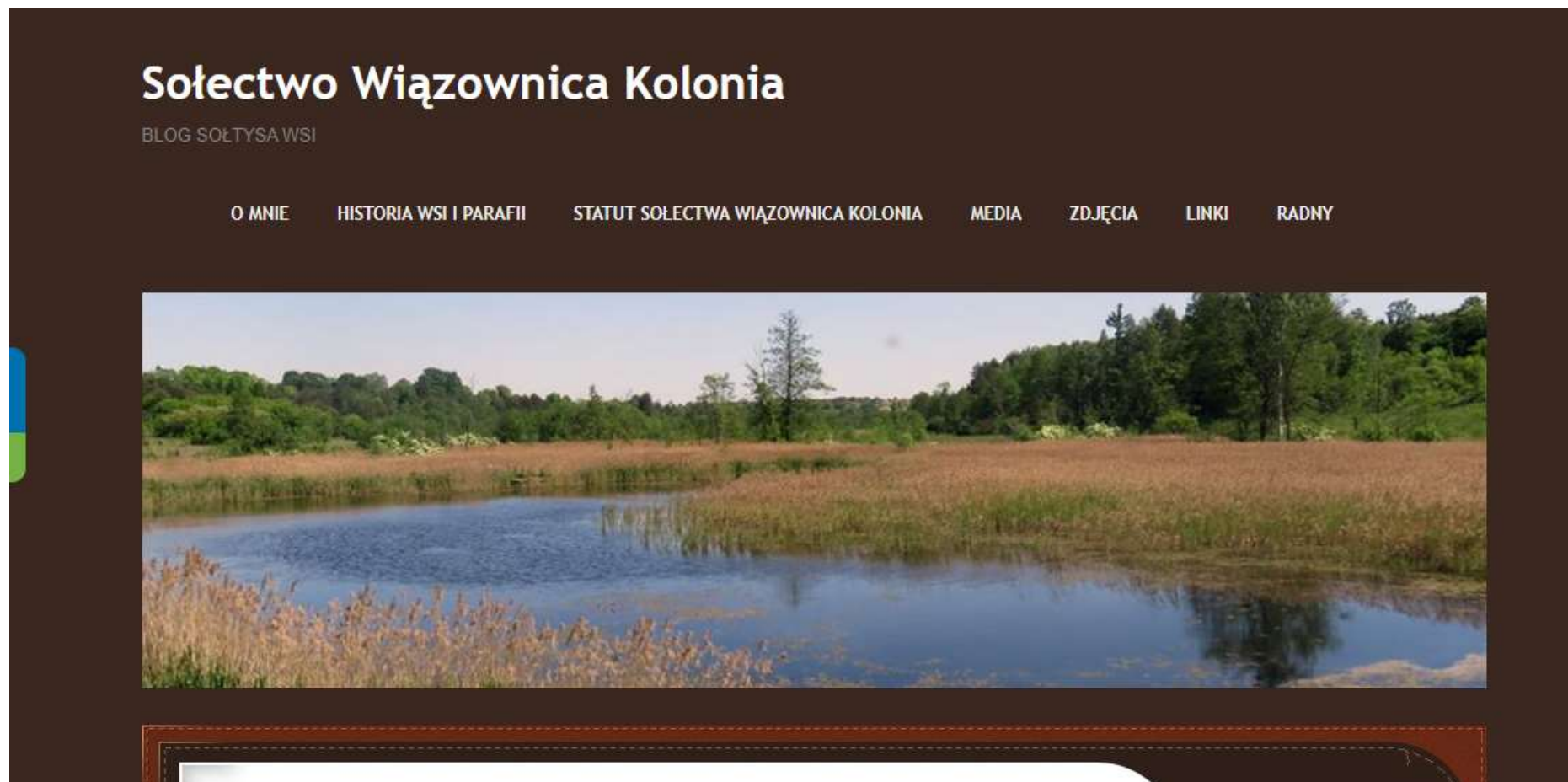
Źródło: z pracy autorstwa Pawła Grabowskiego, gm. Michałowo, woj. podlaskie.

Ostoja Wioska 3.0

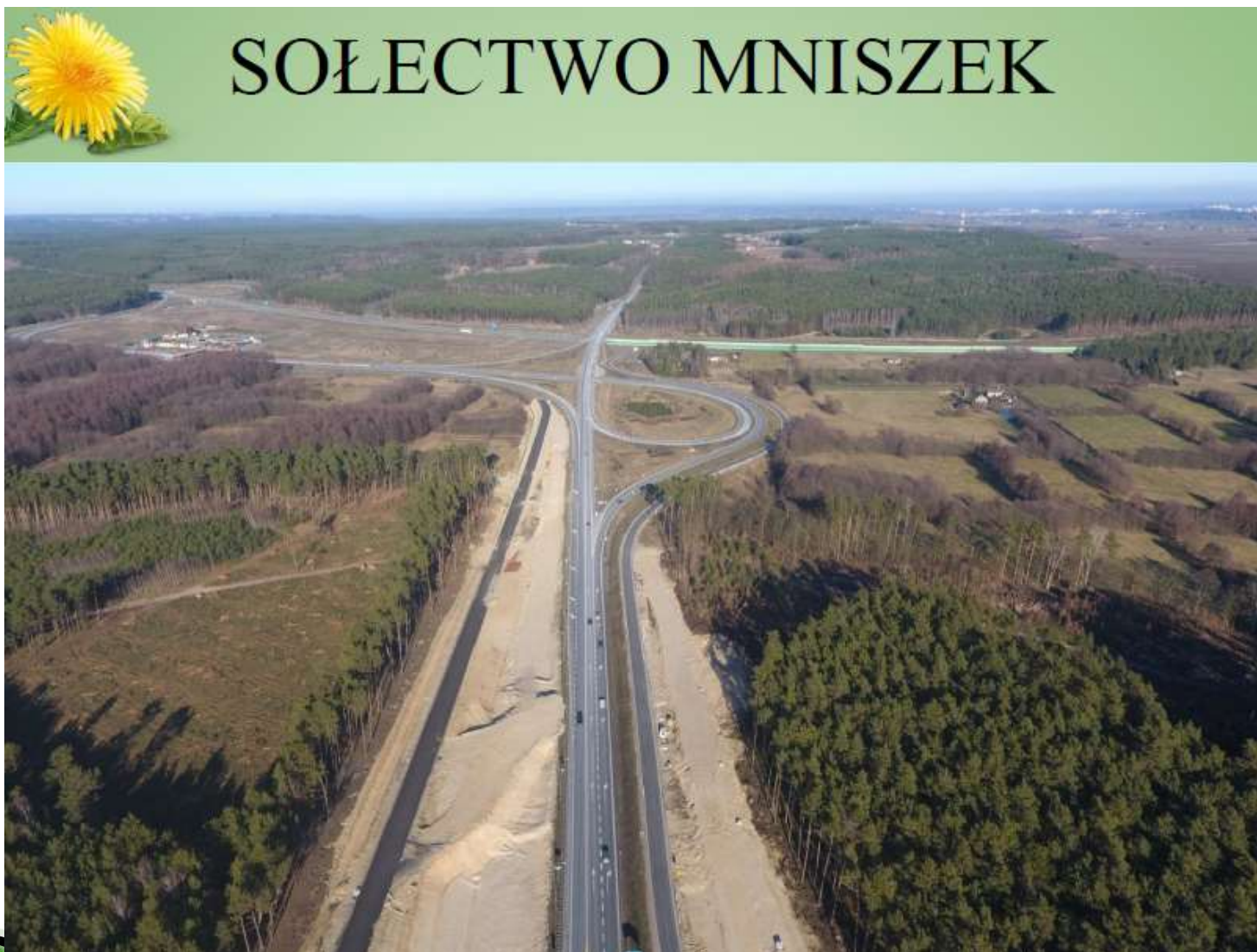
Źródło: z pracy autorstwa Piotra Ostaszewskiego, gm. Olsztynek, woj. warmińsko-mazurskie.

Moja smart wieś Wiązownica–Kolonia

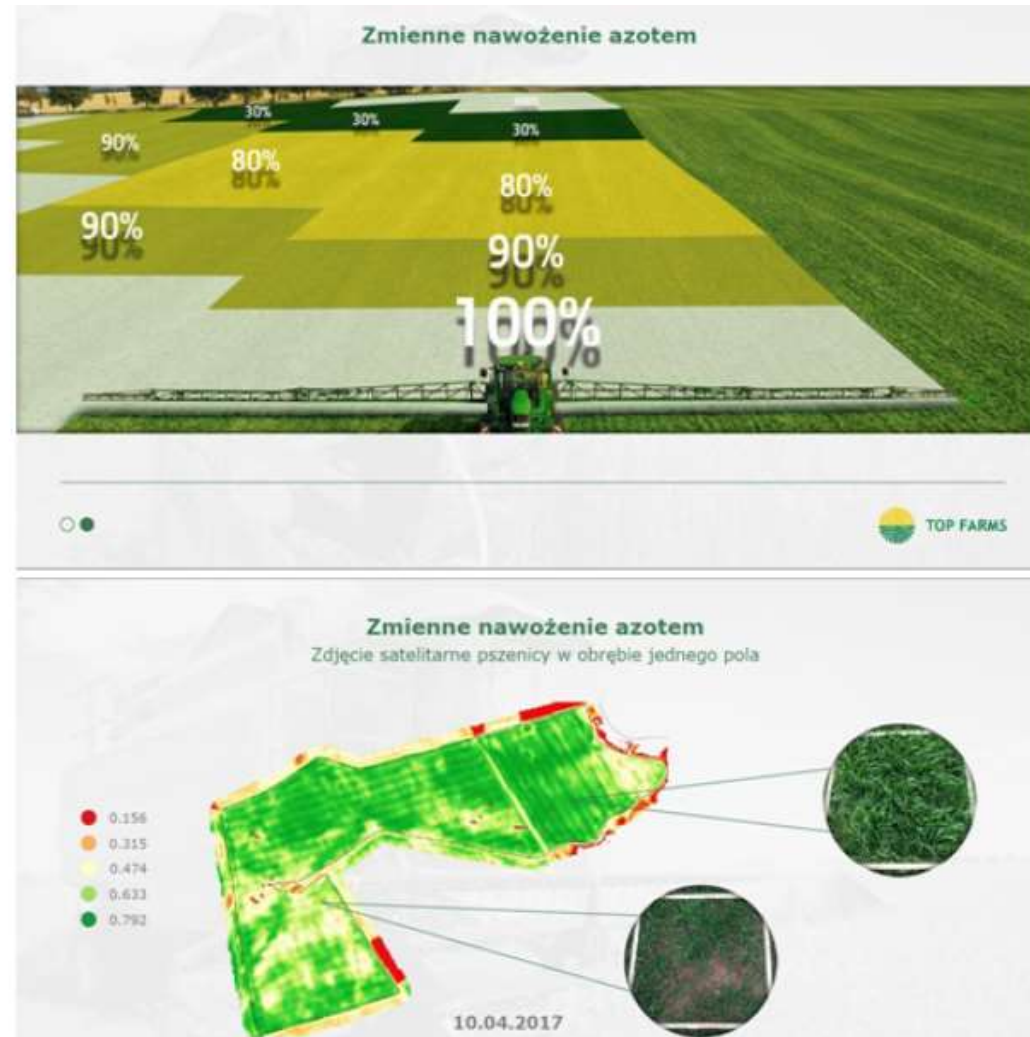
Źródło: z pracy autorstwa Jacka Piwowarskiego, gm. Staszów, woj. świętokrzyskie.

Nie ciałotać jeno robić. Wiejskie działania – miejskie inspiracje

Źródło: z pracy autorstwa Doroty Dembińskiej i Sylwii Dembińskiej, gm. Dragacz, woj. kujawsko-pomorskie.

Opis wdrożenia koncepcji Modelu symbiotycznego z biologizacją przez firmę Top Farms Głubczyce z uwzględnieniem jej praktycznych aspektów

Źródło: z pracy autorstwa
Katarzyny Seroki, gm. Głubczyce,
woj. opolskie.

Kapituła konkursu

Przewodniczący Kapituły: Sławomir Kalinowski (IRWiR PAN)

Członek Kapituły: Monika Stanny (IRWiR PAN)

Członek Kapituły: Anna Rosa (IRWiR PAN)

Członek Kapituły: Paweł Tomczak (Związek Gmin Wiejskich RP)

Członek Kapituły: Klara Malecka (Fundacja Wspomagania Wsi)

Członek Kapituły: Andrzej Hałasiewicz (RURBAN Wieś–Miasto–Region)

Sekretarz Kapituły: Łukasz Komorowski (IRWiR PAN)

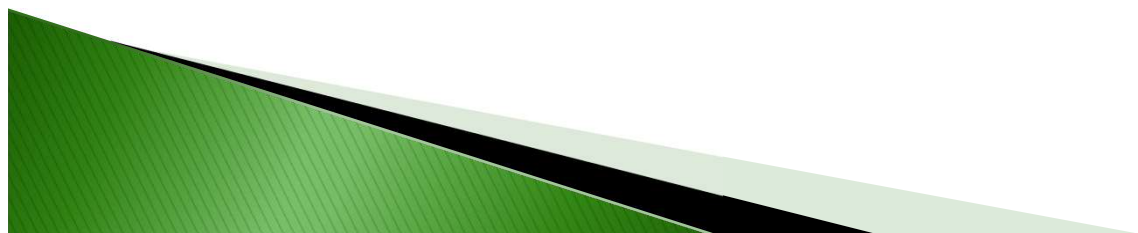

Smart Villages i LEADER/CLLD

Związki wydają się oczywiste...

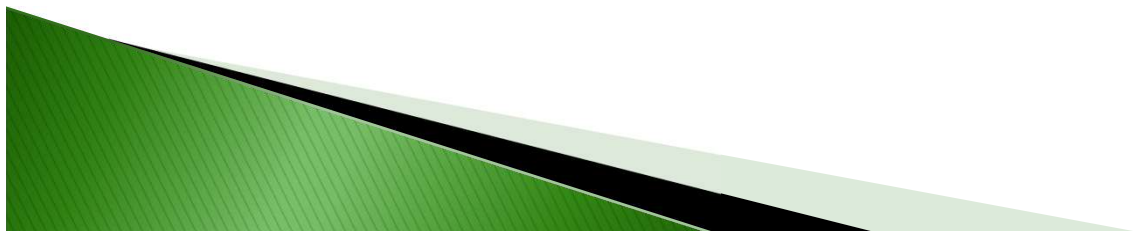
- ▶ W zasadzie w wielu przypadkach LEADR doskonale realizuje cele Smart Villages.
- ▶ Jednak nowe propozycje dotyczące Smart Villages oferują również ważną wartość dodaną.
- ▶ Koncepcja inteligentnych wiosek dotyczy przede wszystkim tego, jak społeczności wiejskie wykorzystują zarówno technologię, jak i innowacje społeczne reagując na stare i pojawiające się nowe wyzwania.
- ▶ Szansa na nowe spojrzenie na społeczności lokalne i ich potrzeby.
- ▶ Podkreślenie potrzeby wzmocnienia społeczności lokalnych.

Laboratorium tematyczne ENRD LEADER

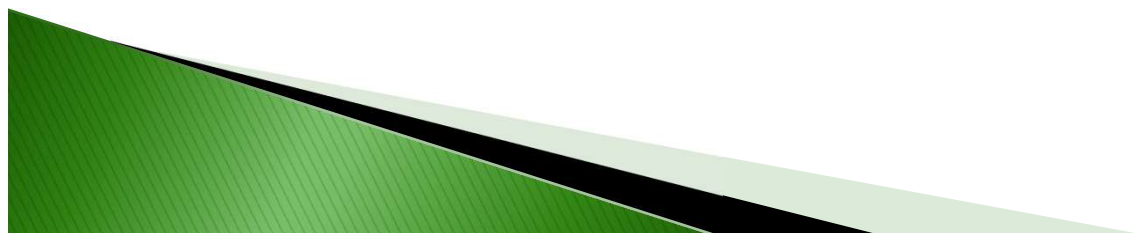
Praca z inteligentnymi wioskami

- ▶ https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/w38_leader_smart-villages_lessons_soto.pdf
- ▶ https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/1st-tl_sv-highlights_final.pdf

Kluczowe czynniki sukcesu LEADER i inteligentnych wiosek

- ▶ Angażowanie właściwych osób, organizacji, instytucji;
- ▶ Włączenie SV do strategii;
- ▶ Wsparcie finansowe;
- ▶ Dzielenie się wiedzą i doświadczeniem;
- ▶ Rozwój Smart Villages należy postrzegać jako proces innowacje społeczne z wieloma etapami, w których LGD powinny zapewnić silne wsparcie animacyjne;

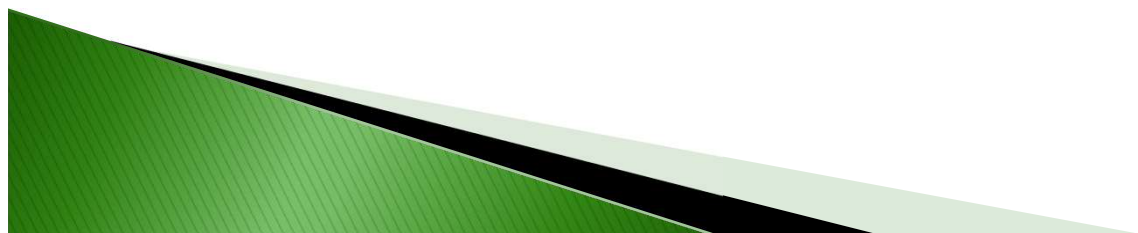

Kluczowe czynniki sukcesu LEADER i inteligentnych wiosek cd.

- ▶ Silniejsze upoważnienie LGD do angażowania się w kontakty z zainteresowanymi stronami i sieci „poza LEADER”, aby działać jako brokerów innowacji i czerpią odpowiednią wiedzę specjalistyczną ze świata nauki, w tym z uniwersytetów.
- ▶ Proste ramy finansowe (w tym uproszczone opcje kosztów).
- ▶ Integracja tematu inteligentnych wiosek w odpowiednich unijnych, krajowych i lokalnych dokumenty programowe.
- ▶ Stosowanie odpowiednich wskaźników i kryteriów wyboru;
 - ▶ Powiązane z projektami LGD.

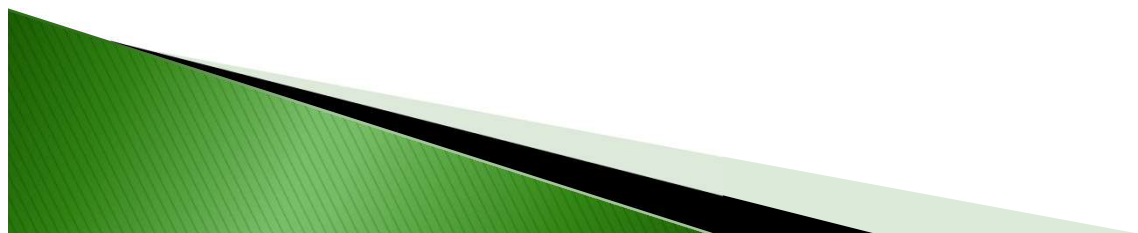
Konkluzje

- ▶ Europejski Zielony Ład jest szansą na pogodzenie naszego systemu żywnościowego z potrzebami planety i na pozytywną odpowiedź na aspiracje Europejczyków dotyczące zdrowej, sprawiedliwej i przyjaznej dla środowiska żywności.
- ▶ Nacisk na transfer wiedzy i szybkie wprowadzanie innowacji jest szansą dla wsi.

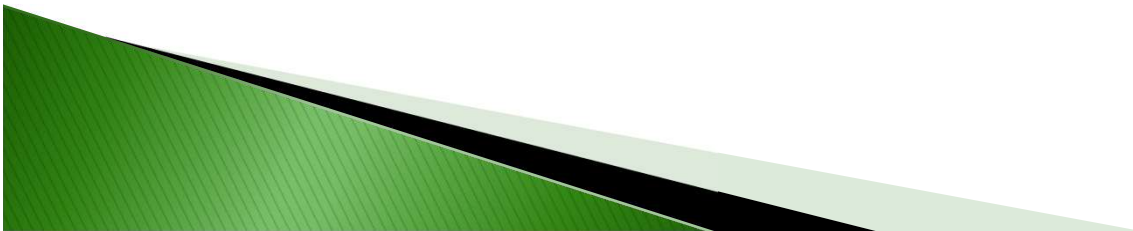
Konkluzje cd.

- ▶ Smart Villages spina różne obszary.
- ▶ Dzięki nowym pomysłom oraz możliwościom stwarzanym przez nowe technologie wiejskość zyskuje nową szansę.
- ▶ Smart Villages to obszar, któremu sołectwa, gminy, LGD powinny poświęcić wiele uwagi.
- ▶ KSOW, ENRD, smartrural21

Przerwijmy zaklęte koło

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=ehSSimP-p78>

Dziękuję za uwagę

andrzej@halasiewicz.pl

